

VERSLAG TRIP KAZACHSTAN

13 ó 30 mei 2008

---

1. Inleiding

Dit is het relaas van een fantastische vogelreis die acht Belgische vogelkijkers in mei 2008 maakten naar Kazachstan. De organisatie van de reis was in de voortreffelijke handen van het vogelreisbureau Central Asia Birding (www.centralasiabirding.com).

Deelnemers (in alfabetische volgorde):

- Frederik De Coster
- Koen De Maere
- Paul Depotter
- Wim De Haeseleer
- Wouter Faveyts
- Jan Heip
- Joost Mertens
- Wouter Mertens

2. Dagschema

- 13 mei 2008

Op 13 mei 2008 was het dan ein-de-lijk zo ver: na een aantal maanden van voorbereiden en immens veel uitkijken konden we eindelijk vertrekken naar Kazachstan! Acht Belgische vogelkijkers (zie lijstje van deelnemers onder deze titel) vertrokken omstreeks 6u30 vanuit Lede (Oost-Vlaanderen, België) richting Amsterdam ó Schiphol (Nederland), van waar omstreeks 12u15 het vliegtuig richting Kazachstan zou vertrekken. Twee deelnemers, Paul en Wouter F, stopten onderweg naar de afspraakplaats nog heel even in het nabijgelegen natuurreservaat 'De Honegemø waar sinds enkele dagen een Krekeltzanger (*Locustella fluviatilis*) zat te zingen; nota bene ontdekt door Wim, een andere deelnemer aan de trip! De vogel werd binnen de minuut gehoord op zijn vaste zangplaats, en daarmee was de toon onmiddellijk gezet voor wat een fantastische vogelreis zou worden. De trip naar Amsterdam ó Schiphol werd afgelegd met twee minibusjes, bestuurd door de vader van Wim en de moeder van Koen. De ochtenddrukte op deze dinsdagochtend viel relatief goed mee zo lang we door België reden, de Antwerpse ring inbegrepen. Eens we echter goed en wel Nederland hadden bereikt werd het andere koek. Kort gesteld: de hele trip vanaf de Belgische grens tot de luchthaven was een lange aaneenschakeling van traag rijden, trager rijden, nóg trager rijden, héél traag rijden, stil staan en ons afvragen of we ooit nog terug in beweging zouden komen. Hoewel we een ruime tijdsspelning hadden genomen om de luchthaven tijdig te bereiken begon de nervositeit toe te nemen. Zou de fantastische reis die we zonder twijfel in het verschiet hadden voortijdig sneuvelen in de loopgraven van het Nederlandse verkeersinfarct?? Hell no!! Plots werden de donderwolken van eindeloze files vervangen door dromen van wolken Steppevorkstaartplevieren doorspekt met Steppekieviten en overvlogen door Steppekiekendieven en Steppearenden: we bereikten wel degelijk Schiphol, ruim op tijd zelfs. We waren zelfs even blij vast te stellen dat onze vlucht richting Kazachstan werd aangekondigd met een vertraging van een tweetal uren: we hadden nog zeeën van tijd!

Omstreeks 14 u stegen we op voor een vijf uur durende vlucht van Amsterdam naar Atyrau, een stad aan de Kazachse Kaspische Zeekust. Van daar voerde een tweede vlucht ons naar Almaty, de oude officiële hoofdstad van Kazachstan, en nog steeds de economische hoofdstad van het land. De vrees dat we door de vertraging van de eerste vlucht onze aansluitingsvlucht zouden missen bleek ongegrond, gezien hetzelfde vliegtuig dat van Amsterdam naar Atyrau vloog ook gebruikt werd voor de vlucht Atyrau ó Almaty. Hoewel het inmiddels reeds drie uur in de ochtend van 14 mei was stond het ontvangstcomité van Central Asia Birding ons netjes op te wachten op de luchthaven van Almaty: Madina, mede-eigenares van Central

Asia Birding en echtgenote van onze gids voor een groot deel van de reis, Machiel Valkenburg, Dinara en, niet te vergeten, Anneke, de anderhalve maand oude dochter van Madina en Machiel. We scheepten gauw in in het busje dat ons naar het Tau-Samal hotel zou voeren, gelegen in het Ili Ala-Tau Nationaal Park een eindje buiten Almaty. De rit daarheen duurde nog circa 40 minuten, en tegen de tijd dat we daar aankwamen begon het reeds te dagen in het Oosten. Enkele dapperen in het gezelschap besloten dat het niet de moeite was om nog een bed op te zoeken en gingen dadelijk aan het vogelen; de meesten besloten dat een beetje slaap toch welkom zou zijn na de lange en vermoeiende reis.

- 14 mei 2008

Het officiële begin van 14 mei begon met wat rondstruinen rond het hotel in het Ili Ala-Tau Nationaal Park. De eerste kennismaking met de vogelwereld van Centraal-Azië was direct goed raak: Azuurmezen vervulden de rol van lokaal meest algemene mezensoort, Blue Whistling Thrushes zaten bij het bruggetje net buiten het hotel en Kwartelkoningen waren niet te missen in zowat elke stukje ruig terrein! Na een snel ontbijt maakten we kennis met onze gids voor de dag: Sergey Sklyarenko, en vervolgens trokken we met het busje naar een ander deel van het Ili-Ala-Tau Nationaal Park. Daar brachten we een groot deel van de dag door, rustig de ene zware soort na de andere verzamelend, met Weidegors als meest opvallende. Ø Avonds trokken we terug naar het Tau-Samal hotel, waar we kennis maakten met Machiel Valkenburg, de Nederlandse mede-eigenaar van Central Asia Birding, en zijn echtgenote Madina. Machiel bleek een Noord-Brabander van net over de Belgische grens te zijn, een halve Belg dus ☺.

- 15 mei 2008

Vroeg in de ochtend op weg voor een lange tocht richting het Zuid-Oosten van Kazachstan, de Charyn region. Onderweg werden enkele stops ingelast in een dorpje, wat ons onder meer Langstaartklauwier en Grote Pieper (bij het plaatsje Teskensuu) opleverde. Vervolgens ging het richting Kokpek-pas, waar vooral talrijke Roze Spreeuwen en White-capped Bunting de show stalen. De stralend blauwe hemel maakte plots plaats voor bewolking en tegen de tijd dat we de Surgaty Plains bereikte druppelde het af en toe lichtjes. Het was echter -dry rainØ geen erg, en bovendien maakten de duistere wolkencombinaties het landschap er zo mogelijk nog indrukwekkender op. De tocht ging verder, af en toe stoppend voor leuke vogels langs de weg, richting onze verblijfplaats voor de volgende twee nachten: de Hunting Lodges langs de Charyn Rivier. We gooiden onze bagage af op de schitterende plek, gelegen in een langgerekte groene wadi langs de rivier en gingen vervolgens terug naar de Surgaty Plains. Daar gingen we met succes op zoek naar Woestijngrasmus, om vervolgens enkele fijne uurtjes te beleven rond een minuscuul bronnetje, gelegen op de overgang van de Surgaty Plains met een lage bergrug, waar heel wat vogels uit de omgeving kwamen drinken. Geef toe: er zijn slechtere plekken om vogels te kijken als je van vlakbij kan genieten van Vale Woestijnvink, Mongoolse Woestijnvink, Steenortolaan, Turkestaanse Klauwier, met als kers op de taart het niet geheel verwachte verschijnen van een koppel Aziatische Rode Woestijnvinken! Moe maar zeer tevreden togen we terug naar de Hunting Lodges, voor een fijne maaltijd, geserveerd door onze etnisch Oeigoerse gastdames. Wouter F ontdekte inmiddels dat de pijn die hij al een tijdje voelde opkomen in zijn elleboog niet zo onschuldig was: een vochtballetje en het slechts met veel moeite volledig kunnen strekken van de elleboog verrieden een flinke ontsteking. Dokter Jan diepte uit zijn bagage echter een zalfje en het nodige verband op en een badhanddoek kon dienst doen als armsteun: back in business (of toch almost ☺)!

- 16 mei 2008

De volgende ochtend trokken we dadelijk naar de Surgaty Plains, op zoek naar één van DE doelsoorten van de trip, één van die soorten waarvoor Centraal-Azië gewoon een must is voor vogelkijkers: Steppehoer ofte PallasØ Sandgrouse (de Engelse naam klinkt wat indrukwekkender, niet?)!! Deze soort geeft zich echter niet zo maar prijs, en de zoektocht leverde slechts een verre waarneming op van een exemplaar dat slechts door één waarnemer werd gezien. We besloten het later die dag nog eens te proberen en trokken vervolgens dieper de Charyn Region in richting Charyn Canyon, onderweg onder meer Sakervalk en Woestijntapuit meepikkend. De Charyn Canyon, de Aziatische tegenhanger van de Grand Canyon bleek minder spectaculair te zijn dan zijn Amerikaanse neef, maar desalniettemin was het toch een indrukwekkend staaltje geologische geschiedenis. Qua vogels leverde deze plek niet zo heel veel op, maar we waren er wel getuige hoe enkele Kazachen trachten een vastgeraakte kleine vrachtwagen terug op de weg te trekken,

tegen de wetten van de fysica in ☺. Het volgende doel was het gebied tussen het stadje Kegen en de grens met Kirgizië, bij het dorp Karkara. Het warme klimaat van de halfwoestijn maakte plaats voor het meer barre landschap van het hoogplateau. Het temperatuursverschil was duidelijk merkbaar, en t-shirts werden aangevuld met sweaters en jassen. Vooral roofvogels stalen hier de show: een gemengd groepje gieren bevatte diverse Monniksgieren, Vale Gieren en ook 2 Sneeuwgiere. De topsoort was een vlak langs de weg jagende Upland Buzzard. Op de terugweg naar de Hunting Lodges probeerden we het nogmaals voor Steppehoën, en deze keer met heel wat meer succes: tot twee maal toe liet een exemplaar zich zeer goed in vlucht bewonderen door de hele groep: mission accomplished! Alweer moe, maar ook alweer zeer tevreden keerden we terug. De elleboog van Wouter F deed nog steeds behoorlijk lastig, maar de goede zorgen van Jan werden verder gezet.

- 17 mei 2008

Op 17 mei keerden we terug richting Almaty. Gezien we de doelsoorten van het Surgaty-gebied reeds hadden gescoord werd besloten om zo snel mogelijk terug in de vlakten ten Noord-Westen van Almaty te komen. Onderweg maakten we een leuke stop bij een plek waar een spectaculaire groep van ruim 10.000 Roze Spreeuwen zich als een rollende massa over het landschap bewoog: zeer indrukwekkend. Een landbouwgebiedje was de moeite waard om er een tweetal uurtjes te spenderen aan vogels kijken en fotograferen. Ons uiteindelijke doel waren de Sogaty Plains in de buurt van het Barthogay Lake, na een stop in het dorpje Masak, waar Wielewalen van de ondersoort kundoo de hoofdrol vertolken, samen met mooie waarnemingen van Koekoek en Boomvalk. Iedereen was zeer onder de indruk van een bij toeval ontdekte Nachtzwaluw die zich van op enkele meter afstand fantastisch liet bewonderen en fotograferen; voor zowat iedereen van de groep de beste waarneming ooit van deze soort! ☺ Avonds keerden we terug naar het Tau-Samal-hotel in het Ili-Ala-Tau Nationaal Park, onze inmiddels vertrouwd geworden stek.

- 18 mei 2008

☺ Morgens vertrokken we reeds vroeg voor het volgende doel: een vierdaagse in de Taukum-halfwoestijn. Onze sympathieke, maar nogal trage mini-bus van de voorbije dagen werd ingeruild voor een sneller model, bestuurd door de sympathieke Pavel, een Kazach van Russische origine die een aardig mondje Duits sprak. De CD-speler van het nieuwe busje bleek niet bestand tegen de eerste cd die we er tegenaan gooiden. De eerste stop was bij een plek waar een kolonie Bijeneters vlak bij de weg broedde, in het gezelschap van Scharrelaars. Daarbij konden we ook genieten van het schitterende zicht op de verafgelegen Tien Shan bergketen, die we voor enkele dagen achter ons zouden laten. Sorbulak Lake, een stuwmeer, was vooraf door Machiel aangekondigd als een heel fijne plek om vogels te kijken, en dat was absoluut niet gelogen. De zacht hellende dam waar het water van het stuwmeer werd opgehouden huisvestte een kolonie van naar schatting 50.000-100.000 Roze Spreeuwen. Een geweldige ervaring om vlak langs zo een kolonie te wandelen, tussen het voortdurende gekwetter van deze schitterende vogels en doorheen een zachte maar doordringende geur van mest. Het kleine bosje langs de dam trok ook tientallen zwarte vrouwen aan. Kazachstan ligt in de brede overgangszone tussen Zwarte Wouw *Milvus migrans migrans* en Oostelijke Zwarte Wouw *Milvus migrans lineatus*, en de vogels konden dan ook op meer dan gewone belangstelling rekenen. Het meer en zijn oevers leverden verder ook Kroeskoppelikanen, Lachstern en enkele Terekruiers op.

De tocht voerde ons vervolgens verder de Taukum-halfwoestijn in, doorheen het schitterende eindeloze landschap. Een verplichte stop was de befaamde Wish Tree. Dat is geen soort boom, maar wel een boom waaraan door de lokale bevolking lapjes stof worden bevestigd die wensen moeten doen uitkomen. Onze wensen waren die dag al ruimschoots uitgekomen, dus wij concentreerden ons op de vele trekvogels die van één van de weinige bomen in de ruime omgeving gebruik maakten om hun trektocht naar het Noorden te onderbreken. In de schaduw van de minibus postten we gedurende enkele uren om te zien wat zich allemaal in de takken van het boompje (want groot was ie niet) schuilhield. Het is opmerkelijk hoe zelf na een uur nog altijd nieuwe soorten uit de boom lijken op te duiken: blijven kijken is hier het devies! Meest algemeen waren Struikrietzangers en Humes Bladkoningen. In de late namiddag togen we verder richting Qanshengel, waar we een stop maakten bij het dorp. Ook hier bleken zich heel veel trekvogels op te houden, waarbij vooral de overal aanwezige Grauwe Vliegenvangers in het oog sprongen. Twee kadavers die we een eindje buiten het dorp vonden hadden veel weg van Wolven. Tegen de avond bereikten we het yurtenkamp, na eerst even halt te hebben gehouden bij een waterbron, waar een ver overtrekkend groepje

van 6 Groene Bijeneters de beste waarneming was. Het yurtenkamp was een geweldig initiatief van Central Asia Birding: midden in de halfwoestijn was een groepje van zeven traditioneel uitziende nomadentent, of yurts, opgezet. Dit zou voor de volgende vier nachten ons basiskamp worden, en dat was een heel fijn vooruitzicht. Enkele van de yurts dienden als slaaptent, een ander diende als eettent. Binnenin waren de yurts sfeervol ingericht met traditioneel ogende tapijten en kussens. Het zag er behoorlijk avontuurlijk uit, maar de minibus, het geluid van de compressor die elektriciteit leverde voor het kamp en een frigo met voldoende frisse pinten zorgden er voor dat de beschaving niet echt veraf was.

- 19 mei 2008

De volgende dag waren voor het krieken van de dag reeds op pad; de eerste doelsoort van de dag, Oostelijke Kraagtrap, valt immers voor dag en dauw en is de rest van de dag maar moeilijk te vinden in het eindeloze halfwoestijnlandschap. Al snel vonden we een baltsend mannetje dat zich van op aanzienlijke afstand goed liet bewonderen door de telescoop, een topsoort voor iedereen. Vervolgens trokken we dieper de halfwoestijn in voor een andere soort die zeer hoog op het verlanglijstje stond: Kaspische Plevier. Deze soort heeft een zeer specifieke habitatvoorkeur: ze zoeken de meest open stukken op, waar amper enige begroeiing voorkomt. De tweede helft van mei is niet de beste periode om de soort te vinden, gezien de vogels dan aan het broeden zijn en de koppels sterk gespreid zitten in de woestijn (en die is heel groot!). We zochten en we speurden en we zochten, tevergeefs; dit was één van de weinige doelsoorten van de reis die we niet konden waarmaken. Een vermeende Oostelijke Kraagtrap op aanzienlijke afstand bleek bij nader inzien een plasticzak te zijn, volgens kenners een tweedejaars mannetje van de ondersoort *kazachensis* ☺. De middaghitte en de daarbij horende sterk afgenomen vogelactiviteit noopten tot een siësta in het yurtenkamp. Enkele doorbijters zagen hoog boven het kamp een immature Steppenarend cirkelen. In de late namiddag bezochten we een aantal waterbronnen in het gebied, waar we tussen het drinkende vee zochten naar vogels die hun dorst kwamen laven. Het dorpje Qanshengel kreeg zijn dagelijkse bezoek, wat onder meer Slangenarend, Oostelijke Keizerarend en een flinke groep Oosterse Tortels opleverde; bij de plasjes bij de dorpsbron zaten heel wat Temminckø Strandloper en viel plots een groepje van vier Witvleugelsterns uit de lucht: voor dergelijke watervogels zijn minuscule woestijnwetlands een geschenk uit de hemel.

- 20 mei 2008

De volgende dag mochten we iets trager uit de veren. Op het programma stond immers een bezoek aan een waterbron waar dagelijks zandhoenen komen drinken, en die bron bevond zich dicht bij het kamp. We waren tijdig ter plekke en posteerden ons op een lage heuvel op enige afstand van de bron. Al gauw kwamen van alle kanten groepjes Zwartbuikzandhoenen aangevlogen om te drinken. Het komen en gaan van vogels liet zich uitstekend bewonderen en de groepjes die onze kant opvlogen leenden zich perfect voor het nemen van vluchtfoto's. Een paar Witbuikzandhoenen liet zich eerst horen en vervolgens ook heel goed zien. In de verre verte werd een baltsend mannetje Kraagtrap ontdekt. Een groep Japanse vogelkijkers, onder begeleiding van een ander vogeltourbedrijf, genoot vlakbij ook van het spektakel. Bij het praatje dat we na het vertrek van de zandhoenen met hen maakten bleken ze echter de Witbuikzandhoenen gemist te hebben die nochtans luid en duidelijk de bron hadden aangedaan. Hun Kazachse gids had de Witbuiken blijkbaar niet opgemerkt of er althans niets over gezegd tegen zijn klanten! Dan betaal je al eens veel geld om ver van huis naar vogels te gaan kijken.

Vervolgens stonden de Topar meren op het programma. De weg van en naar het Topar-gebied leverde enkele Steppeklapeksters op. Het Topar-merengebied is een merkwaardig gebied, gelegen in een heuvelachtig deel van de Taukum-halfwoestijn. Het is een vreemde ervaring om na een lange rit door het dorre halfwoestijnlandschap plots links en rechts van de weg kleine, met weelderige vegetatie omringde poelen te zien opduiken. Dieper het merengebied binnendringend worden de poelen steeds groter, tot het uiteindelijk aanzienlijke meren en enorme rietvelden worden! Het mag niet verwonderen dat een dergelijk groot wetland middenin in een grote halfwoestijn een geweldige aantrekkingskracht heeft op vogels. De avifauna verandert ook en wordt veel rijker eens men in het merengebied komt. We zagen hier onder meer verschillende Roerdompen, Woudaapjes, Grote Zilverreigers, tientallen Witoogeenden, Zwarte Sterns, Witvleugelsterns, Visdieven, Blauwborst, Snor en Rietgorzen. De lokale ondersoort van die laatste soort, *pyrrhuloides*, vertoont een opvallende, dikke, bijna Goudvink-achtige snavel. De gele kwikken in dit gebied waren interessant, meestal kleine kolonietjes vormend in het riet rond de meren. Het ging om de

ondersoort *feldegg*, meerbepaald de vorm *melanogrisea*, die een weinig wit vertoont in de keelstreek, tussen de overheersende gele kleur van de keelstreek en het zwart van kopkap. De vrouwtjes van deze ondersoort bleken behoorlijk variabel te zijn. In één zoñ kolonietje werd een vrouwtje Citroenkwikstaart te zitten, zonder enig spoor van een mannetje, hoewel de kwikstaarten in de directe omgeving goed werd bekeken. Jammer genoeg kon niet worden vastgesteld of het eventueel om een gemengd broedgeval zou kunnen gegaan hebben. Volgens *Pipits and wagtails of Europe, Asia and North America* van Alström & Mild zijn dergelijke gemengde broedgevallen mogelijk. De zoektocht naar een geschikte plek voor de lunch lokte ons eerst naar een plekje met hoog opgaande bomen, waar we onze eerste Turkestan Tits zagen. Omdat de veelheid aan paardenmest onze tourmanager Dinara niet zo appetijtelijk leek, zochten we uiteindelijk een eindje verder ons heil. De uitgestrekte rietvelden bij onze nieuwe lunchplaats leverde enkele waarnemingen op van Black-headed Penduline Tit, een mooi beestje! De zang van een fanatiek zingende, maar onzichtbare zanger in een dichtbegroeide gracht in het moerasgebied leek ons heel goed te lijken op Bosrietzanger, maar deze soort komt normaliter niet voor in Zuid-Oost-Kazachstan. Pogingen de vogel te zien te krijgen lukten niet. Een beetje frustrerend.

Op de terugweg kregen we nog af te rekenen met een leuke band. Onze vakkundige chauffeur Pavel hees zich in zijn overall en klaarde, met behulp van Wim, snel de klus.

- 21 mei 2008

ø Morgens brachten we een bezoek aan het dorp Aydarli. Een valleitje met een beekje tussen de hoofdweg en het dorp leverde o.m. een Woudaapje en een Ijsvogel op. In het dorp zelf bleken behoorlijk veel trekvogels rond te hangen, dus we besloten wat rond te struinen. Het eerder gezapige struinen werd al snel onderbroken door een zeer laag overvliegende roofvogel die een vrouwtje Aziatische Wespindief bleek te zijn! De kracht van de oerschreeuw ter bevestiging van de determinatie door één van de deelnemers aan de reis deed even vrezen dat de vogel dadelijk heel ver zou weg vliegen, maar dat bleek niet het geval te zijn ☺. De vogel bleek achter het dorp te zijn geland bij enkele grote waterplassen. De vogel dronk een tijd, zich niet erg veel aantrekkelijk van de groep vogelkijkers die stond te genieten. Joost meldde dat hij even had gedacht een tweede roofvogel van gelijkaardig postuur te hebben gezien. Vervolgens vloog de drinkende vogel op, om boven het dorpsplein te gaan cirkelen. Wouter trok een sprint om de vogel van recht onderaan te kunnen fotograferen, kwam daardoor als eerste bij het plein aan (we willen niet weten wat de oudjes in de straat dachten toen hij als een gek voorbij stormde), en had nog net genoeg adem over om te schreeuwen dat er inderdaad nog een tweede Aziatische Wespindief aan het cirkelen was, een adult mannetje dan nog wel! Zonder twijfel de waarneming van de dag. De rest van de voormiddag vogelden we verder in doorheen het dorp, verder drijvend op de adrenaline van deze topwaarneming.

Na de middagsiësta brachten we nog enkele uurtjes door in Qanshengel. Een phylloscopus bij het inmiddels vertrouwde plasje aan de rand van het dorpje leverde enige discussie op (is het een Fitis of niet?). De waterbron net buiten het dorp leverde de gebruikelijke steltlopers op. Voor de meeste animo werd gezorgd door twee Kazachen die aan de pomp bij de waterbron een spartelende geit uit de achterbak van hun auto toverden, om het beest vervolgens vakkundig de keel over te snijden. Toen we een kwartiertje later vertrokken was het dier al netjes gevild, en al grotendeels klaar voor de bbq!

Jan merkte op de terugweg naar het kamp op dat hij meende een Groene Bijeneter op een draad te hebben zien zitten, een kilometer of 10 terug! De rest vergaf ñeagle-eyed Janø graag dat moment van zwakte, want zijn geweldige gezichtsvermogen had ons al leuke dingen opleveren (en zou dat de rest van de reis blijven doen, met een climax op 22 mei ó stay tuned!).

- 22 mei 2008

De volgende dag was een zware dag, met heel wat gereis. ø Morgens verlieten we het yurtenkamp, na afscheid te hebben genomen van de kamp-crew die ons de voorbije dagen van eten en alle comfort had voorzien. We hadden er enkele mooie dagen opzitten op deze fantastische locatie! Vervolgens zetten we, via het Topar-merengebied (waar we o.a. Roerdomp en Kroeskoppelikaan zagen), koers richting Zhelturanga. Op deze laatste locatie is een typisch bostype van deze contreien te vinden, nl. het Turangabos. Turangabossen zijn vrij droge en ijle bossen, met veel ruimte tussen de Turanga-bomen (*Populus diversifolia*), een soort populier. Machiel legde uit dat de kwaliteit van de bossen achteruitgaat, ten gevolge van een verlaging van de grondwatertafel. Dat laatste is te wijten aan activiteiten die verder oostwaarts in China plaatsvinden. De steeds verder groeiende waterbehoefte langs de Chinese kant van de grens zorgt er

voor dat er onevenredig veel water wordt onttrokken aan de rivieren in dit deel van de wereld. In een omgeving die reeds een halfwoestijn is, moet je daar geen tekeningetje bij maken: water is hier een schaars goed, en een verdere verschaarsing ervan kan verregaande gevolgen hebben voor het landschap. Het Turanga-bos dat we zagen leek er inderdaad niet erg levendig uit te zien. Het is niet onmogelijk dat dit bosgebied binnen een aantal jaren is weggekwijsd, met alle gevolgen voor de unieke fauna van het gebied. Ook in de uitgestrekte en desolate landschappen van Centraal-Azië is de destructieve invloed van de mens jammer genoeg niet weg te denken. Nu stond het Turanga-bos er nog, en in korte tijd konden we netjes de typische vogelsoorten van dit gebied opkuisen: Yellow-eyed Dove, White-winged Woodpecker, Gestreepte Dwergooruil, Turkestan Tit en Saxaul Sparrow. Deze soorten zijn alle makkelijk te vinden in dit gebied, behalve Gestreepte Dwergooruil. Die laatste is de spreekwoordelijke speld in de hooiberg: een klein uiltje in een groot bosgebied, dat zich schuil- en stilhoudt tussen takken die perfect dezelfde kleur van het dier hebben. Moeilijk zegt u? Niet als je iemand als Jan Heip in je gezelschap hebt. Jan heeft twee fijne eigenschappen die hier heel goed van pas kwamen: hij heeft een waanzinnig scherp zicht (vandaag zijn bijnaam sinds het schrijven van dit verslag: 'eagle-eyed Jan') en een zeer logische en mathematische ingesteldheid. Die laatste eigenschap deed hem in Zhelturanga uit het busje stappen met de uitspraak: 'Als we hier elke boom checken moet dat beest makkelijk te vinden zijn'. De groep verspreidde zich in het gebied en ieder deed zijn ding. Jan deed het zijn, en vond na amper een half uurtje zowaar een Gestreepte Dwergooruil, perfect verscholen op enkele meter hoog in het takkenstel van een boom zoals er enkele honderden in het gebied stonden. Iedereen natuurlijk zeer blij! Het beestje liet zich uitgebreid bewonderen en fotograferen.

Vervolgens reden we verder, met enkele stops, onder meer voor de lunch in de buurt van de Ili-rivier. Machtig voor ons West-Europeanen om zo'n grote rivier te zien die nog volledig vrijelijk door het landschap kan meanderen, voorzien van eilanden en zandbanken. We voegden er Groenpootruiter en Scholekster aan onze soortenlijst toe. Tijdens de lunch, die nog een Rosse Waaiersartaar opleverde, bespraken we de mogelijkheden voor de namiddag. We hadden nog een hele weg terug te rijden naar Almaty, maar er was wel tijd om een bezoek te brengen aan een weinig bezocht gebied bij het dorpje Bereke, waar Pander's Groundjay voorkomt. Het landschap werd tijdens deze zoektocht steeds schraler, en het aandeel van het woord 'half' in 'halfwoestijn' werd steeds kleiner. Dat het landschap veranderde bleek ook uit de vogelsoorten; zo konden we uitgebreid genieten van een kleine kolonie Groene Bijeneters en bleken de Turkestaanse Klauwieren hier van het blekere *karelini*-type te zijn. Hier zagen we ook een koppel Grauwe Kiekendieven.

De weg terug naar Almaty leverde vooral adembenemende landschappen op. Nog voor donker kwamen we op ons vertrouwde overnachtingsplek, het Tau-Samal hotel in het Ili-Alatau Park, aan.

- 23 mei 2008

⊗ Ochtends bleek dat we voor de volgende paar dagen van vervoersmiddel zouden wisselen. In het hooggebergte ten zuiden van Almaty zouden we via slecht berijdbare wegen tot ruim 4000 meter hoogte moeten doordringen, en dus stonden ons twee Mitsubishi Delica-busjes op te wachten. De bestuurders waren beide lid van de Russische Delica-club; de jongste van de twee zag er uit als een would-be paramilitair, die er net een tour of duty van een jaar of twee had opzitten in de Tsjetsjeense oorlog, camouflagekleding en al ☺. Vermoedelijk was het iets minder in realiteit, maar het idee doet al veel. Om de bergen in te gaan dienden we eerst de ochtendgekte van het Almaty-verkeer te doorstaan. Best wel interessant om eens mee te maken, maar toch liever als passagier dan als chauffeur. Rijstroken zijn hier veeleer 'suggesties' die het uiteindelijk niet halen tegen het recht van de sterkste; een claxon is hier minstens een even belangrijk autoattribuut als een richtingaanwijzer ☺.

Daarna volgde de schoonheid van het hooggebergte. Het landschap stond in schril contrast met wat we de voorbije dagen in de Taukum-halfwoestijn gewend waren geraakt: dalen met wilde bergriviertjes die zich doorheen naaldwouden slingeren en schitterende bloemenweiden in de graslanden. Een eerste stop voor Brown Dipper leverde niets op, maar op de tweede plaats was het wel raak: een adulte vogel en twee juvenielen lieten zich mooi bewonderen. Bovendien zagen we ook nog mooi twee Blue Whistling Thrushes, waardoor eindelijk elke deelnemer van de trip deze soort op zijn lijst kon bijschrijven.

Vervolgens was het tijd voor één van de grootste doelsoorten van de reis: Ibisbill! Voor Europese ogen is dit een vreemd ogende steltloper, in weinig gelijkend op de steltlopers die we in Europa gewend zijn: een grijzige, Regenwulp-achtige volgen, met zwart masker en rode snavel, die voorkomt op grindbeddingen in de Himalaya en zijn uitlopers. Big Almaty-meer is de beste plaats in Kazachstan om deze soort te zien,

wegens betrekkelijk makkelijk bereikbaar. Deze makkelijke bereikbaarheid zou de soort hier in de toekomst wel eens ernstig parten kunnen gaan spelen. Het nationaal park waarin het meer gelegen is wordt steeds drukker. Het soort toerisme dat wordt toegelaten is niet enkel ecotoerisme, zoals we ook zelf konden ervaren toen we het park op 25 mei terug verlieten (zie onder). Er werd reeds vastgesteld dat quad-rijders dwars door het broedgebied van de Ibisbills aan het ploegen waren; quads zijn dus niet alleen een probleem in Belgische natuurgebieden. De wachters van het nationaal park houden zich bij voorkeur op bij de ingang van het park (daar valt geld te scoren) en lijken zich niet veel aan te trekken van wat er verderop gebeurt. Wij scanden van op afstand de Ibisbill-locatie af met telescopen. Na enig zoeken kregen we een vogel prachtig in beeld! Na een tijdje van het dier en de omgeving te hebben genoten reden we verder en hoger de bergen in, tot aan het ruimte-observatorium, een mooi stukje vergane Sovjetglorie, waar kamers worden verhuurd aan toeristen. Onderweg zagen we twee Smelleken van de ondersoort *lymani*, een ondersoort die in naaldbossen hoog in de bergen voorkomt. Zeer opvallend, en totaal anders van de Smellekens die we in Europa gewend zijn, vertoonden deze vogels lange en smalle vleugels, waardoor ze haast het silhouet van een Boomvalk hadden. Deze ondersoort komt schijnbaar in aanmerking voor soortstatus; aan het on-Smellekens-achtig silhouet te zien is dat minstens het onderzoeken waard! Het mooie weer waarmee we 8 morgens vertrokken waren had inmiddels plaats gemaakt voor regenachtige hooggebergtecondities. Een toertje rond het observatorium leverde wel de nodige goede soorten op: Eversmann8 Redstart, Zwartkeelheggenmus, Himalayan Rubythroat, alsook een overvliegende Steenarend en Waterpiepers van de ondersoort *blakistoni*. In het observatorium bleek nog een groep Engelse vogelkijkers te verblijven, onder begeleiding van Birdquest. Machiel maakte een praatje met de gids. Die laatste wist ergens in het gebied een nestplaats zitten van Ruigpootuil. Gezien dat echter hun geheim was, en zij hun klandizie moeten beschermen, zat het er niet direct in om even de plaats aan hem te ontfutselen. 8 Avonds zelf dan maar een tochtje gemaakt, daarbij enkele malen het geluid van Ruigpootuil tapend, zonder succes. We scoorden wel een baltsende Houtsnip, de enige van de trip.

- 24 mei 2008

Het weer dat de vorige dag al niet de best was ging vandaag op hetzelfde elan door: mist en regen waren ons deel! In de voormiddag viel het nog mee, en we konden de omgeving van het ruimte-station uitkammen. Lager op de helling gingen we tevergeefs op zoek naar Sulphur-bellied Warbler en Songar Tit, maar we vonden wel enkele Blue Whistling Thrushes en een klein gemengd groepje Zomertortels en Oosterse Tortels. Bij de terugkeer stootten we op een groepje vinkachtigen dat tenminste 4 Roodvoorhoofdkanaries bevatte. De directe omgeving van het ruimte-station was goed voor Alpenkraaien, White-winged Grosbeaks, Himalayan Rubythroats, een enkele Plain Mountain Finch en roepende Himalayan Snowcocks vanaf de omliggende berghellingen. Twee gelukkigen konden kort genieten van een fantastische White-browed Tit Warbler! Een kleine uil bleek niet de gezochte Ruigpootuil te zijn, maar wel een Dwergooruil. Enkele magere opklaringen in de hemel rond de middag leverde een adulte Lammergier op. Na de middag gingen de hemelsluizen pas goed open. De regen kwam dermate overvloedig naar beneden dat we noodgedwongen de rest van de dag binnen in het ruimte-observatorium gekluisterd zaten. Tegen de avond ging de regen zelfs over in natte sneeuw. We brachten de namiddag door met het spelen van ping-pong, lezen, drinken en lullen.

- 25 mei 2008

Onze laatste dag in het hooggebergte, en ook onze laatste kans om naar 4000 meter hoogte te stijgen naar het Cosmosstation, voor de echte hooggebergtesoorten! De goden waren met ons, want de mist, regen en sneeuw van de dag ervoor hadden plaats gemaakt voor een stralend blauwe hemel! De hellingen rond het ruimte-station waren de afgelopen nacht bedekt geraakt met een laag sneeuw, een prachtig zicht! Alle deelnemers schrokten opgetogen het ontbijt binnen, om dan zo snel mogelijk er op uit te kunnen trekken. Onze twee Delicaa-tjes brachten ons naar het Cosmosstation, waar de sneeuw ruim 15 cm diep bleek te liggen. De zon weerkaatste keihard op de verse sneeuw; zonnecrème en een zonnebril waren zeer welkom! Veel vogels vind je niet op deze hoogte, en de targetsoorten lieten zich niet zo maar scoren! Een vrouwtje Gùldenstadt8 Redstart liet zich van op afstand bekijken; ondanks uitgebreid spuurwerk konden we tot onze spijt geen mannetje bespeuren. Een heggenmus-achtige zang is op deze hoogte zeer interessant; na enig spuurwerk vonden we de vogel: een Brown Accentor, die zich mooi van dichtbij liet bewonderen door iedereen. Een hoog overvliegende roofvogel landde even bovenop de rotsen op een helling boven het

Cosmosstation: een wespendif species, die in vlucht een Aziatische Wespendif bleek te zijn! Het volgende half uur volgden in totaal nog een acht vogels, waaronder een groepje van vijf. De vogels bleken op zeer grote hoogte (wij bevonden ons op ongeveer 3800 m en de vogels vlogen nog een heel eind boven ons) over de bergen richting Noord-Oosten te trekken; een spectaculair zicht! Het mooie weer van de vroege ochtend maakte in de loop van de voormiddag plaats voor wolken die uit de valleien naar boven kwamen. Met nog enkele soorten te gaan besloten we om terug af te dalen richting ruimte-observatorium. Een verre heggenmus kon met behulp van de telescoop geïdentificeerd worden als een Altai Accentor. De Himalayan Snowcocks riepen uitbundig van op de omliggende hellingen, maar lieten zich jammer genoeg niet zien. Een mooie groep Plain Mountain Finches lieten zich wel mooi bekijken, door iedereen in de groep. Toen iedereen alle soortjes gezien had keerden we in de Delica-jeeps verder de berg af naar het ruimte-station. In de jeep die werd bestuurd door onze would be paramilitair zorgde dat voor wat spanning, doordat hij zelf de nodige stopjes inlaste om zelf wat foto's van het landschap te nemen. Enerzijds leuk dat ie interesse toont in het landschap, maar anderzijds hoort dat niet echt bij zijn taak als chauffeur. Het blijkt niet evident te zijn om het aan dergelijke lieden wijs te maken dat een contract waarin ze onder duidelijke voorwaarden worden ingehuurd als chauffeurs zo goed mogelijk nageleefd dient te worden. Het is niet de bedoeling dat er dan elk afzonderlijk ritje opnieuw moet worden onderhandeld en gediscussieerd. Welcome to capitalism ☺!

Terug in het ruimte-station was het koffers inpakken geblazen. Het weer was intussen weer betrokken geworden, maar op de weg terug verbeterde dat stelselmatig, zodat we onder een stralende zon terug Almaty inreden. We maakten nog enkele stops. Een eerste leverde na enige zoekwerk enkele Songar Tits op, alsook een Taigaboomkruiper; een mogelijk Sulphur-bellied Warbler liet zich te kort bekijken om zeker te kunnen zijn, zodat we deze soort misten op deze reis. Een tweede stop was goed voor de familie Brown Dippers die we daar enkele dagen geleden al zagen. Als men al een tijdlang op verlof is verliest men (gelukkig) al eens het besef welke dag van de week het is, maar tijdens onze terugrit werden we er duidelijk aan herinnert dat het zondag was! Grote delen van de Almatenzen blijken die dag graag in de bergen door te brengen. De hoger gelegen wegen zijn niet geasfalteerd, en dus weggelegd voor degene die over een degelijke 4-wheel-drive beschikken en degene die gek genoeg zijn om het met een gewone wagen te proberen; de laagst gelegen wegen van het nationaal park zijn wel geasfalteerd, en dat zorgt er voor dat dat laagst gelegen deel van het park eerder het uitzicht heeft van een pretpark in plaats van een nationaal park. Het zag er allemaal best gezellig uit, maar eigenlijk horen al die bbq's, fuifjes en andere attracties niet thuis in een nationaal park. De tocht door het zonnige Almaty op een late zondagnamiddag is ook best de moeite waard. Aanzienlijke delen van Almaty laten zien dat Kazachstan absoluut geen ontwikkelingsland is. Je kan hier zowat alles vinden, en er zijn vermoedelijk niet veel plekken waar je zo veel dure SUV's en andere prestigewagens ziet. Dit land maakt duidelijk een economische boom door. Het vrouwvolk dat over de trottoirs flaneerde mocht er ook zijn, overigens. De walky talkies die in elke Delica-jeep aanwezig waren bewezen hun dienst om er voor te zorgen dat niemand veel hoefde te missen ☺.

We keerden terug voor onze laatste overnachting in het Tau-Samal hotel in het Ili-Alatau Park. Daar volgde het spijtige afscheid van Machiel. Wij zouden de volgende morgen vertrekken voor het laatste deel van onze reis, dat ons met het vliegtuig naar het noorden van Kazachstan zouden voeren, en Machiel moest de komende dagen een nieuwe groep vogelkijkers opvangen.

- 26 mei 2008

Vandaag stond het tweede deel van de reis op het programma, waarbij we het zuidoosten van Kazachstan in de ruime Almaty-regio zouden inruilen voor het noordelijke deel van het land in de buurt van Astana, meer bepaald het Tengiz-Korgalzhyn-reservaat. Gelet op de afstand tussen beide gebieden zouden we daarvoor een binnenlandse vlucht nemen. Het ontbijt werd nog genuttigd in het Tau-Samal hotel, en dat was maar goed ook. Wim was immers 's morgens tot de vaststelling gekomen dat hij de avond ervoor zijn verrekijker was vergeten in het restaurant van het hotel. Een eerste rondvraag bij het personeel van het hotel leverde niets op, en het angstzweet brak Wim al uit bij de dubbele gedachte om zowel een dure verrekijker te verliezen en tegelijk zijn kijker te moeten missen in Noord-Kazachstan. De opluchting was echter nabij: een groepje Amerikaanse vogelkijkers dat in onze voetsporen met Central Asia Birding hetzelfde reisparcours aflegde was immers de avond ervoor nog laat in het hotel aangekomen en had de kijker in het restaurant zien liggen. Gelet op het type kijker en vooral de vogelringen met Belgische inscripties (Wim is een erkende vogelringer, en draagt enkele souvenirs daarvan aan de riem van zijn verrekijker) hadden ze vermoed dat de kijker aan een Europese kijker toebehoorde, en hadden ze hem in bewaring genomen. Wim

was tamelijk blij, en wij konden mooi op schema in het busje richting luchthaven stappen. Daar aangekomen namen we afscheid van Dinara, onze tourmanager van de afgelopen twee weken. Het inchecken verliep voorspoedig, zij het wel dat luchthavenautoriteiten van Almaty blij gaven weinig medelijden te hebben voor mensen met vliegangst. Op verschillende flatscreens die waren opgesteld doorheen de hele luchthaven was een programma van Discovery Channel te zien in verband met, jawel, rampen met vliegtuigen. Enkel op toilet kon je er aan ontsnappen. De meeste luchthavengebruikers leken zich weinig van de getoonde beelden aan te trekken. Cultural differences ó we love æm!

De vlucht verliep voorspoedig, en bij de landing in Astana zag het landschap er veelbelovend uit: eindeloze vlakke steppen, doorspekt met moerassen. We werden keurig opgewacht door onze nieuwe vogelgids, tourmanagers en chauffeur. Alexei Koshkin, de vogelgids was een grote, sympathiek ogende vent, wat weinig van zeg, zoals het zijn cultuur betaamt. Sapar was de chauffeur; de twee tourmanagers waren twee sympathieke jonge meiden, Zamira en Mariam genaamd. Dat laatste was echter buiten Paul gerekend, en beide dames gingen prompt voor de rest van de trip door als Annemieke en Rozemieke ☺. We maakten onze nieuwe begeleiders duidelijk dat we graag ø avonds een pintje zouden drinken de volgende dagen. Machiel had ons voor ons vertrek in Almaty meegedeeld dat de verblijfplaats in het Tengiz-Korgalzhyn-reservaat nogal afgelegen lag, en dat we dus de benodigde booze reeds in Astana moesten inslaan. Zo gezegd, zo gedaan: twee van onze gingen samen met de twee miekes een hypermoderne shopping center binnen, waar zich een zeer grote supermarkt bevond, die zich in niets onderscheidde van wat we in Europa kunnen vinden: je vond er veel meer dan wat je nodig hebt! De kassierster keek wat raar op bij het zicht van twee Westers uitzierende venten die, vergezeld van twee jonge lokale mikkels, een winkelkarretje voortduwden dat was gevuld met ca. 80 blikken bier, een paar flessen wijn, sigaretten en muggenolie. Blijkbaar was het net niet argwanend genoeg om de politie achter ons aan te sturen, ofwel waren we net op tijd weg van het parkeerterrein toen die aankwamen ☺. Astana, de nieuwe hoofdstad van Kazachstan sinds 1997, bleek een echte boomtown te zijn, die er duidelijk anders uitzag dan Almaty. Almaty was duidelijk een stad met een lang verleden; Astana was dat niet: alles keurig en netjes aangelegd of nog volop bezig aangelegd te worden, brede lanen, hoge blinkende gebouwen, í ; het leek wel een stad in een rijke Golfstaat! De oorzaak van dat uitzicht komt eigenlijk wel overeen met de oorzaken die voor het uitzicht van Golfstaat-steden à la Dubai zorgen. Soit, we waren gekomen om vogels te kijken, dus wijle zo snel mogelijk weg. Buiten Astana leek het er op dat het de bedoeling is om de stad in de nabije toekomst nog flink uit te breiden, gelet op de uitgestrekte voorbereidingswerken. Het zag er een beetje uit zoals de havenreclamatiegebieden in de Belgische zeehavens, met talrijke plasjes en moerasjes, waarboven o.a. Bruine Kiekendieven en talrijke Witvleugelsterns foerageerden. Na een eind restte alleen nog de eindeloze steppe, en de mooi wegen van Astana en omgeving verslechterden stelselmatig. De langs de weg aangeplante bomenrijen waren de enige hogere vegetatievormen zover het oog kon reiken, en dat had duidelijk zijn gevolgen op de avifauna: we zagen heel wat Torenvalken, Scharrelaars en meerdere kleine kolonies Roodpootvalken. De eerste Zwarte Leeuweriken langs de weg lieten niet lang op zich wachten. Onze wens om te stoppen werd gecounterd door onze gids; dat was terecht, want we hadden nog ca. 200 km voor de boeg tot het Tengiz-Korgalzhyn-reservaat, en we zouden de komende dagen Zwarte Leeuweriken zien aan de lopende meter. Onderweg richting Korgalzhyn zagen we tevens reeds enkele Witvleugelleeuweriken, minstens drie mannetjes Steppekiekendieven en twee mannetjes Grauwe Kiekendieven. Na een lange tocht kwamen we aan in het dorpje Korgalzhyn, en daar ruilden we de geasfalteerde weg in voor een stofweg, de steppen in. De volgende dagen zouden we alleen gebruik maken van dergelijke stofwegen doorheen de steppe. Alexei liet weten dat hij hoopte dat het de volgende dagen droog zou blijven, want de zware kleiige grond van de steppen veranderd in cementachtige modderpoel bij regen, en al wat je dan kan doen is even wachten tot de grond terug voldoende is opgedroogd. Vanaf het dorpje Korgalzhyn naar de plaats waar we zouden verblijven was het nog ca. 35 km. Onderweg zagen we nog een jonge Steppenarend en een drietal Steppekiekendieven. Alexei liet weten dat het niet zoæ goed jaar was voor Steppekiekendieven, maar wij zouden de volgende dagen toch tevreden zijn met de 5-10 waarnemingen per dag. Na onze bagage op de verblijfplaats te hebben achtergelaten, maakten we nog een tocht te voet langs het meer vlakbij. De omvang van het moerasgebied waar we langs wandelden deed ons duizelen: zo ver het oog kon reiken wisselden enorme rietlanden en open water elkaar af. De vergelijking met de omvang en de toestand van de waterrijke gebieden in België is gewoon te gek voor woorden! Eens wat bekomen van de adembenemende omvang van het gebied was het genieten geblazen: Parelduikers Wilde Zwanen, talrijke Zomertalingen Witkopeenden, Kroeskoppelikanen, roepende Roerdompen, Smelleken van de ondersoort *pallidus*, Porseleinhoen, Reuzenzwartkopmeeuwen, Oosterse Tortels,

Citroenkwikstaarten, vele Snorren, Veldrietzangers enz. Dat belooft veel goeds voor enkel een verkennend tochtje in de omgeving van de verblijfplaats!

- 27 mei 2008

De volgende ochtend vertrokken we voor een tocht langs één van talrijke meren. Met het busje reden we traag over een pad op een eindje van de rand van het meer, af en toe de grote groepen steltlopers afscannend die in de ondiepe baaien foerageerden. Voor we er erg in hadden was het middag: we hadden een halve dag vogels gekeken, enorme aantallen vogels gezien, en tegelijk beseften we dat we slechts een fractie van het gebied gezien hadden...; man, wat zaten er vogels op deze plek! Behalve de grote aantallen steltlopers, vooral Kleine Strandlopers en Grauwe Franjepoten, zagen we ook ca. 10 Kroeskoppelikanen, Kuifduikers, Roodhalsfuten, 9 Witkopeenden, enorm veel Zomertalingen, min. 5 Steppekiekendieven, een Oosterse Tortel en Kleine Spotvogels. De hete middag op de steppe werd met een siësta overbrugd; de hitte dempt de vogelactiviteit aanzienlijk, en daarnaast is het door de geweldige hitte-trillingen sowieso moeilijk kijken. In de late namiddag vertrokken we dan voor twee absolute doelsoorten van ons bezoek aan de noordelijke steppen van Kazachstan. Gids Alexei bewees alweer hoe geweldig hij het gebied kende; via stoffige weggetjes door de steppe bracht hij ons bij een kolonie Steppevorkstaartplevieren. We bleven een heel eind van waar de vogels leken te broeden; het was immers niet nodig dicht te naderen bij de kolonie aangezien de vogels tot boven ons hoofd kwamen jagen en zich daarbij uitstekend lieten bekijken en fotograferen: een geweldig schouwspel, met een fantastische achtergrond van vele steltlopers, waaronder Terekruiters en verschillende roepende Roerdompen. Vervolgens was het tijd voor de dikke vette kers op de taart. Via diverse smalle wegjes drongen we nog dieper in de steppe door. De spanning in de bus ging stijgen en iedereen keek gespannen in alle richtingen vanuit de bus; we waren immers in het gebied van de soort. En plots waren ze er dan, alsof het de normaalste zaak van de wereld was: een koppel Steppekieviten! De vogels trokken zich weinig aan van ons busje en kwamen zelfs dichterbij gelopen, tot op circa 5 meter, in een perfect avondlicht! Het busje vulde zich met bewondering en het geklik van camera's... Het vrouwtje van het koppel was gekleurd in het kader van wetenschappelijk onderzoek. En passant: we vonden het een uitstekende strategie van Alexei om ons, en vermoedelijk ook andere groepjes vogelkijkers die hij begeleid, naar dit ene, blijkbaar tamelijk vertrouwelijke koppel vogels te brengen, zonder naar andere Steppekieviten op zoek te gaan. Er zitten ca. 100 paar in het Korgalzhyn-gebied. Wij zagen er slechts één van, en dat is maar goed ook, want deze bedreigde soort kan alle rust gebruiken.

Op terugweg naar onze verblijfplaats zagen we nog een adulte Steppenarend op een electriciteitspaal, pas onze derde vogel deze reis (en het zou daar bij blijven); dit lijkt de berichten te bevestigen dat het tegenwoordig helemaal niet goed gaat... Terug bij ons huisje genoten we van een zeer goed smakende pint, terwijl we genoten van een fantastische zonsondergang boven het meer. Korgalzhyn is definitely a place to like!

- 28 mei 2008

De volgende ochtend trokken we de andere kant op van waar we gisterochtend heen waren gegaan. Ook in die andere richting een eindeloos landschap van grassteppe en meren. De tocht door de steppe leverde heel wat Zwarte Leeuweriken en meerdere Smellekens op; we zagen tenminste twee nesten van deze laatste soort in oude nesten van Bonte Kraai op elektriciteitspalen. Enkele stops langs de meren toonden dat het ook hier afgeladen vol zat met steltlopers, vooral Kleine Strandlopers en Grauwe Franjepoten. Ons doel was een zoutmeer met veel steltlopers en Flamingo's. Onderweg zagen we minstens 5 Steppekiekendieven, de enige Blauwe Kiekendief van de reis, en ten minsten 3 Fraters van de steppe-ondersoort *kirghizorum*, die er duidelijk anders uitziet dan de Fraters zoals we die uit Noord-West-Europa kennen; de vogels deden eigenlijk meer aan Kneus denken dan aan Fraters; interessante vogeltjes vanuit taxonomisch standpunt... Een plek met enkele lage struikjes, een zeldzaamheid in dit landschap, was goed voor Kleine Spotvogel. Vervolgens passeerden we langs een meer met daarop heel wat Grauwe Franjepoten en tientallen Geoorde Futen; hier zagen we een schitterende, maar mislukte verrassingsaanval van een immatuur mannetje Steppekiekendief op steltlopers. Intussen was het al snel warmer geworden; siësta time in ons huisje! Enkele wakkeren bleven buiten wat rondlummelen, en zagen daarbij een groepje van 9 zwarte vogels naderen. Een blik door de verrekijker leerde dat het Zwarte Ibissen waren. Er was een vermoeden dat dit niet zo'n alledaagse waarneming was voor de Tengiz-Korgalzhyn-regio, en er werden enkele foto's genomen. Toen Alexei zich even later bij ons voegde na zijn siësta bleek pas echt hoe ongewoon onze

waarneming was geweest: het was pas de derde waarneming ooit in het gebied, en Alexei had de soort er nog nooit gezien... De soort komt enkel in het uiterste westen van Kazachstan op regelmatige basis voor, een heel eind van Korgalzhyn.

De dag kon al niet meer stuk, en dan moesten we nog aan onze tweede excursie van de dag beginnen! De tocht leidde ons weer naar een ander deel van het gebied. Een stop langs een kleine beboste riviervallei, een bijzonder zicht in dit verder vlakke en boom- en struikloze steppelandschap, leverde enkele bijzondere soorten op, die we nog niet eerder gezien hadden in het noorden: Bijeneter, Sperwergrasmus, Blauwborst, Cettis zanger, Nachtegaal en Struikrietzanger. Het uiteindelijke doel was echter een vrij klein steppemeer even buiten het dorp Korgalzhyn, met een eiland in het midden. Een geur van guano en wolken vogels werden steeds duidelijker. Het eilandje huisvestte een kolonie Reuzenzwartkopmeeuwen, vermengd met Stormmeeuwen, Reuzensterms en Lachsterms. Het ondiepe water was bedekt met duizenden steltlopers, vooral Kleine Strandlopers. Joost ontdekte een Breedbekstrandloper in een groep Kleine Strandloper, maar de groep vloog op. Een prachtige late namiddag in de steppe; genieten!

- 29 mei 2008

Onze laatste dag in Kazachstan moest onvermijdelijk een keer aanbreken. Met spijt in het hart pakten we òs ochtends voor een laatste keer deze reis onze bagage in; het zou de laatste keer zijn. De bagage werd in het busje geladen, maar voor we richting de luchthaven van Astana zouden trekken hadden we nog een hele voormiddag vogels kijken te goed! We hadden de voorbije dagen alle goede soorten uit de Korgalzhyn-regio eruit gehaald; niets moest nog. We brachten onze tijd door aan langs de rand van een meer waar we genoten van de vele steltlopers, die zich met geduld tot op een paar meter afstand lieten bekijken. Er stond op deze dag merkkelijk meer wind dan de voorbije dagen. Dat was ideaal om vluchtfoto's van vogels te nemen langs de oever van het meer; tegen de wind in vliegen de vogels net iets trager, en bij snel langsvliegende calidrisen is dat geen overbodige luxe! Iedereen, maar vooral de fotografen, genoten met volle teugen. Ondertussen ook de inmiddels gebruikelijke Zwarte Leeuweriken en enkele Steppekiekendieven. Aan alle mooie liedjes komt echter onherroepelijk een einde, en rond de middag ging het busje richting Astana. Onderweg zagen we nog een Steppekiekendief en stopten we nog bij een kleine kolonie Roodpootvalken. De valkjes lieten zich echter niet verleiden tot mooie foto's: de vrouwtjes zaten op het nest en de mannetjes hielden afstand. We wilden de vogels niet verstoren met hun broedbezigheden, en daarenboven werd onze chauffeur al gauw nerveus dat we Astana nooit op tijd zouden halen als we lang bleven dralen: we trokken dus verder richting Astana. We bereikten de hoofdstad voorspoedig en ruim op tijd, en we genoten nog van een maaltijd in een degelijk restaurant, aangeboden door Central Asia Birding, een heel attent gebaar! Na het dinner trokken we richting luchthaven, waarbij we in de graslanden bij de luchthaven nog twee Steppekiekendieven rond elkaar zagen draaien. Vervolgens begon de lange reis terug; maar liefst drie vliegtuigreizen op een rij stonden ons te wachten! Eerst vlogen we van Astana terug naar Almaty, waar we enige uren wachttijd doorbrachten met soezen en dure pinten drinken. Vervolgens volgde onze tweede vlucht van Almaty naar Atyrau in westelijk Kazachstan, waar we vlot onze aansluiting haalden voor de vlucht naar Amsterdam.

- 30 mei 2008

29 mei liep voor ons vaag over in 30 mei, en òs ochtends stonden we terug in West-Europa. Het duurde een hele tijd eer we in Schiphol onze bagage te pakken kregen. Zeer moe, maar ook zeer voldaan kropen we daarop de trein richting België. Het is altijd een keihard -back to reality- na zulke vogelreizen, en dat was deze keer absoluut niet anders. We zouden het de volgende weken en maanden steeds meer gaan beseffen, en het nog vaak tegen elkaar zeggen: we hadden een ongelooflijke fantastische vogelreis achter de rug!

3. Overzicht waargenomen vogelsoorten

Hieronder volgt een opsomming van alle vogelsoorten die tijdens de trip werden waargenomen, met meer precieze informatie over het voorkomen.

In onderstaand overzicht worden de plaatsnamen weergegeven door middel van afkortingen. In alfabetische volgorde worden de volgende afkortingen vermeld:

- CC: Charyn Canyon
- RS: Ruimtestation in Ili-Alatau Nationaal Park
- IA: Ili-Alatau Nationaal Park
- KE: Kegen-gebied
- KO: Kokpek-pas
- KS: Kosmosstation
- Qanshengel (Taukum-halfwoestijn)
- RS: ruimtestation in Ili-Alatau Nationaal Park
- SM: Sorbulak Meer
- SOP: Sogety Plains
- SUP: Surgaty Plains
- TA: Taukum-halfwoestijn
- TK: Tengiz-Korgalzhyn
- TO: Topar-merengebied
- TS: (omgeving van) Tau-Samal-hotel
- Z: Zhelturanga

1. **Knobbelzwaan ó Mute Swan ó *Cygnus olor***
Vrij algemeen in TK.
2. **Wilde Zwaan ó Whooper Swan ó *Cygnus cygnus***
Vrij algemeen in TK. Leken alle niet broedende, overzomerende vogels te zijn.
3. **Grauwe Gans - Grelayg Goose ó *Anser anser***
Vrij algemeen in TK.
4. **Casarca ó Rudy Duck ó *Tadorna ferruginea***
Regelmatig in kleine aantallen in ZO-Kazachstan: SP, KE, TA, TO, SM, IA. Paar maal in zeer klein aantal in N-Kazachstan (TK).
5. **Bergeend ó Shelduck ó *Tadorna tadorna***
Regelmatig te zien in TK.
6. **Krooneend ó Red-crested Pochard ó *Netta rufina***
Regelmatig in klein aantal in wetlands in zowel ZO-Kazachstan als N-Kazachstan: SM, TO, TK.
7. **Tafeleend ó Pochard ó *Aythya ferina***
Enkele vogels in TO. Algemeen in TK.
8. **Kuifeend ó Tufted Duck ó *Aythya fuligula***
Algemeen in TK.
9. **Witoogeend ó Ferruginous Duck ó *Aythya nyroca***
Regelmatig in klein aantal in wetlands in zowel ZO-Kazachstan als N-Kazachstan: SM, TO, TK.
10. **Witkopeend ó White-headed Duck ó *Oxyura leucocephala***
Dagelijks in zeer klein aantal in TK; maximal 9 ex. op 27/05.
11. **Krakeend ó Gadwall ó *Anas strepera***
Regelmatig in klein aantal in wetlands in zowel ZO-Kazachstan als N-Kazachstan: SM, TO, TK.
12. **Smient ó Eurasian Wigeon ó *Anas Penelope***
Kleine aantallen in TK; maximal ca. 40 ex. Op 27/05.
13. **Slobeend ó Shovelere ó *Anas clypeata***
Regelmatig te zien in TK.
14. **Wilde Eend ó Mallard ó *Anas platyrhynchos***
Regelmatig in klein aantal in wetlands in zowel ZO-Kazachstan als N-Kazachstan: SP, SM, TO, TK.
15. **Pijlstaart ó Pintail ó *Anas acuta***
Regelmatig te zien, in soms vrij aanzienlijke groepen in TK.
16. **Zomertaling ó Garganey ó *Anas querquedula***

Eén van de meest algemene eendensoorten, te zien in zowat elk wetland, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan, zelfs op grotere veedrinkpoelen in TA. Zeer grote groepen, vooral mannetjes, in TK.

17. **Wintertaling ó Common Teal ó *Anas crecca***
1 ex. bij de Ili-rivier op 22/05. Regelmatig in kleine aantallen te zien in TK.
18. **Brilduiker ó Goldeneye ó *Bucephala clangula***
Paar ex. in TK.
19. **Himalaya-berghoen ó Himalayan Snowcock ó *Tetrogallus himalayensis***
Dagelijks frequent de wulpachtige roep te horen in de hoge delen van IA, op stenige hellingen nabij KS en RS. Ondanks speurwerk niet te zien gekregen. Het geluid draagt zeer ver in de dalen, waardoor de bron moeilijk te lokaliseren is.
20. **Aziatische Steenpatrijs ó Chukar ó *Alectoris chukar***
Paar ex. in CK op 16/05. 1 ex. onderweg tussen Ili-rivier en Almaty op 22/05.
21. **Kwartel ó Common Quail ó *Coturnix coturnix***
Paar maal roepende exemplaren in ZO-Kazachstan : IA en SP. Paar opvliegende ex. in TK.
22. **Fazant ó Ring-necked Pheasant ó *Phasianus colchicus***
Regelmatig roepende mannetjes in lagere delen van IA (met loofbos bedekte hellingen); de roep klinkt opmerkelijk trager dan de roep van Fazanten in West-Europa, met een relatief lange aarzelende pause tussen het eerste deel en het tweede deel van de roep. Vrouwtje langs de Caryn-rivier op 16/05.
23. **Parelduiker ó Black-throated Loon ó *Gavia arctica***
Dagelijks enkele ex. in TK. Vreemd zicht, op dezelfde meren als Flamingo's, Kroeskoppelikanen en Witkopeenden.
24. **Aalscholver ó Great Cormorant ó *Phalacrocorax carbo***
Regelmatig te zien bij diepere meren. Groot aantal op SM, klein aantal in TO en vrij veel ex. te TK.
25. **Kroeskoppelikaan ó Dalmatian Pelican ó *Phelicanus crispus***
2 ex. op SM op 18/05, 1 ex. in TO op 22/05, regelmatig in klein aantal (tot 9 ex. samen) in TK.
26. **Zwarte Ibis ó Glossy ibis ó *Plegadis falcinellus***
Uitzonderlijke waarneming van overvliegende groep van 9 ex. over verblijfplaats in TK op 28/05; pas de derde waarneming van deze soort in TK! De soort komt in Kazachstan enkel voor in de Wolga-delta, ruim 1000 kilometer naar het Westen.
27. **Flamingo ó Greater Flamingo ó *Phoenicopterus roseus***
Vrij algemeen in TK.
28. **Roerdomp ó Great Bittern ó *Botaurus stellaris***
Diverse waarneming in TO. Algemeen in TK (vele roepposten).
29. **Woudaapje ó Little Bittern ó *Ixobrychus minutus***
3 ex. in TO op 20/05; 1 ex. in TA op 21/05.
30. **Grote Zilverreiger ó Great White Egret ó *Casmerodius albus***
Regelmatig te zien in TO en TK.
31. **Blauwe Reiger ó Grey Heron ó *Ardea cinerea***
Regelmatig te zien in wetlands, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan.
32. **Dodaars ó Little Grebe ó *Tachybaptus ruficollis***
1 ex. in TO op 20/05.
33. **Fuut ó Great Crested Grebe ó *Podiceps cristatus***
Regelmatig in klein aantal in wetlands in zowel ZO-Kazachstan als N-Kazachstan: SM, TO, TK.
34. **Roodhalsfuut ó Red-necked Grebe ó *Podiceps grisegena***
Regelmatig in klein aantal te zien in TK.
35. **Kuifduiker ó Slavonian Grebe ó *Podiceps auritus***
Regelmatig in klein aantal te zien in TK.
36. **Geoorde Fuut ó Black-necked Grebe ó *Podiceps nigricollis***
>20 ex. op een meer in TK (slechts op dat ene meer gezien) op 28/05.
37. **Aziatische Wespendif ó Oriental Honey Buzzard ó *Pernis ptilorhyncus***

Eén van de verrassingen van de reis: voorjaar 2008 bleek heel goed te zijn voor deze soort in Kazachstan (groepsleider Machiel had met een vorige groep vogelkijkers een groep van 43 ex. over TO in de eerste helft van mei!). Wij zagen 2 ex. (mannetje en vrouwtje) onder geweldige omstandigheden te Aydarli in TA op 21/05. Het ging duidelijk om twee doortrekkers die de nacht hadden doorgebracht in de bomen in het dorp (de enige bomen in een heel ruime omgeving in een landschap als TA ó dat moet wel aantrekkingskracht hebben op trekkende roofvogels): de vogels vlogen ø ochtends laag rond boven het dorp, het vrouwtje ging drinken aan een plas, en vervolgens cirkelden de vogels hoog op richting NO. Op 25/05 werd een ex. ø morgens gezien bij het RS, en later die ochtend zagen we in totaal 9 ex. (waaronder een groepje van 5 ex.) hoog overtrekken over het KS; de vogels moeten op ruim 4300 meter hoogte gevlogen hebben (het KS zelf bevindt zich al op ca. 4000 meter hoogte!).

38. **Zwarte Wouw ó Black Kite ó *Milvus migrans***
Algemeen in Zuid-Oost-Kazachstan, vooral, maar niet uitsluitend in de buurt van water. Soms tientallen exemplaren op één dag en in groepen van >15 ex. (vooral SM). Tot ruim 2000m hoogte in de Tien Shan (Ili-Alatau NP). Zeer interessant was de grote individuele variatie: vrijwel alle exemplaren vertoonden kenmerken van Oostelijke Zwarte Wouw *Milvus migrans lineatus*, maar slechts een beperkt aantal exemplaren leek echt zuivere kenmerken van deze ondersoort te vertonen (o.a. bij meerdere ex. aan SM was dit het geval). Het lijkt er op dat de soortstatus die in bepaalde literatuur wordt toegekend aan *lineatus* niet gerechtvaardigd is, gelet op de ruime variatie en het feit dat het merendeel van de vogels die wij zagen kenmerken van beide ondersoorten (*migrans* en *lineatus*) vertoonden. Eén waarneming op 26/05 op weg tussen Astana en Tengiz-Korgalzhyn.
39. **Lammergeier ó Bearded Vulture ó *Gypaetus barbatus***
Een adulte vogel patrouillerend langs het RS op 25/05.
40. **Vale Gier ó Griffon Vulture ó *Gyps fulvus***
Op 14/05 aantal Gyps-gieren op afstand in IA (deze soort of Sneeuwgier). Op 16/05 diverse ex. in KE.
41. **Sneeuwgier ó Himalayan Griffon Vulture ó *Gyps himalayensis***
Op 14/05 aantal Gyps-gieren op afstand in IA (deze soort of Vale Gier). Op 16/05 min. 2 ex. in KE.
42. **Monniksgier ó Cinereous Vulture ó *Aegypius monachus***
Op 14/05 meerdere ex. in IA. Op 16/05 min. 10 ex. in KE. Op 19/05 2 ex. in TA.
43. **Slangenarend ó Short-toed Eagle ó *Circaetus gallicus***
Op 19/05 en 20/05 telkens 1 ex. in TA.
44. **Bruine Kiekendief ó Marsh Harrier ó *Circus aeruginosus***
Algemeen in TK.
45. **Blauwe Kiekendief ó Hen Harrier ó *Circus cyaneus***
1 ex. (imm. mannetje) in TK op 28/05.
46. **Steppekiekendief ó Pallid Harrier ó *Circus macrourus***
Dagelijks in klein aantal in TK, hoofdzakelijk mannetjes (vrouwtjes vermoedelijk op nest in deze tijd van het jaar). Op 28/05 prachtwaarneming van adult mannetje dat zijn nestomgeving verdedigde door een Vos weg te jagen! Op de weg tussen Astana en TK enkele ex. vanuit het busje, zowel op de heenweg als de terugweg. 2 ex. bij de luchthaven van Astana op 29/05.
47. **Grauwe Kiekendief ó Montagu's Harrier ó *Circus pygargus***
1 ex. (ad. mannetje) nabij Almaty op 17/05. 2 ex. in de buurt van het dorpje Bereke op 22/05. Paar ex. onderweg tussen Astana en TK op 26/05.
48. **Sperwer ó Eurasian Sparrowhawk ó *Accipiter nisus***
Regelmatig waargenomen in ZO-Kazachstan. Enkele *bleke* ex. die werden gezien in TA moeten trekvogels zijn geweest, gelet op uitzicht vermoedelijk ondersoort *nissosimilis*.
49. **Shikra ó Shikra ó *Accipiter badius***
Vrij regelmatig te zien in ZO-Kazachstan, zowel in moerasgebieden en langs rivieren als in of nabij dorpen. Dat zijn zowat de enige plaatsen waar in de lager gelegen delen van ZO-Kazachstan hogere bomen te vinden zijn, waar de soort kan nestelen.
50. **Buizerd ó Common Buzzard ó *Buteo buteo***

Undersoort *vulpinus*, Steppebuizerd. Paar ex. waargenomen, enkel in de hoger gelegen delen van ZO-Kazachstan (IA).

51. **Arendbuizerd ó Long-legged Buzzard ó *Buteo rufinus***
Algemeen in ZO-Kazachstan. Duidelijk heel wat minder algemeen in TK in het Noorden, maar wel vrijwel dagelijks waargenomen.
52. **Mongoolse Buizerd ó Upland Buzzard ó *Buteo hemilasius***
1 ex. in KE op 16/05, mooi biddend naast de bus. Op een gegeven werd de vliegende vogels aangevallen door Jufferkraanvogels, een spectaculair zicht!
53. **Dwergarend ó Booted Eagle ó *Aquila pennata***
Slechts op één dag, 15/05, waargenomen, in ZO-Kazachstan. Gelet op omstandigheden (richting van overvliegen, habitat van waarneming) betrof het vermoedelijk allemaal doortrekkers. Van de vogels die goed werden gezien betrof het 1 lichte en 2 donkere vogels (één van die twee laatste, overvliegend in KO, was een lichter donker, rossig exemplaar).
54. **Steenarend ó Golden Eagle ó *Aquila chrysaetos***
Meermaals gezien in IA, op 14/05 en op 23/05 en 24/05 (laatste twee dagen was bij RS).
55. **Steppenarend ó Steppe Eagle ó *Aquila nipalensis***
Verbazend weinig waarnemingen van deze soort: amper drie! Op 19/05 een immature vogel over het yurtenkampen in TA, op 26/05 een 2KJ vogel over te TK en op 27/05 een adult in zit in TK.
56. **Oostelijke Keizerarend ó Eastern Imperial Eagle ó *Aquila heliaca***
Op 19/05 een ex. van het zgn. -vierde kleedtype bij Qanshengel in TA.
57. **Kleine Torenvalk ó Lesser Kestrel ó *Falco naumanni***
Klein aantal waarnemingen in ZO-Kazachstan: SP, KE en TO.
58. **Torenvalk ó Common Kestrel ó *Falco tinnunculus***
Vrij algemeen en vrijwel dagelijks te zien, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan.
59. **Boomvalk ó Eurasian Hobby ó *Falco subbuteo***
Vrijwel dagelijks te zien in ZO-Kazachstan, o.m. zittend in boom in vrij druk dorp (vermoedelijk nestplaats in deze verder vrij boomloze omgeving). 1 ex. in TK op 28/05.
60. **Roodpootvalk ó Red-footed Falcon ó *Falco vespertinus***
Enkel gezien op de weg tussen Astana en TK: regelmatig losse koppels of kleine kolonies, nestelend in shelterbelts van lage boompjes langs de weg (= de enige bomen in de ruime omgeving!).
61. **Smelleken ó Merlin ó *Falco columbarius***
Undersoort *lymani*: in de buurt van RS dagelijkse waarnemingen. Deze ondersoort heeft een opvallend ander voorkomen dan andere ondersoorten! Opvallend lange en puntige vleugels geven een silhouet dat eerder aan Boomvalk dan aan Smelleken doet denken. De vermoedens dat deze ondersoort een soortspecifieke status verdient zijn het verdere onderzoeken zeker waard, zeker gelet op het weinig soorttypische biotoop van deze ondersoort (ijle coniferenbossen op hoge berghellingen in de Tien Shan-bergen).
Undersoort *pallidus*: dagelijks te zien in TK. Opvallend bleke vogels; vrouwtjes hebben een kleurpatroon dat doet denken aan een sterk gebleekte Torenvalk. De vogels broeden in de zeer schaarse beschikbare nestplaatsen: oude kraaiennesten in struiken en op electriciteitspalen.
62. **Saker ó Saker ó *Falco cherugg***
Amper één waarneming: 1 ex. in zit en in vlucht op 16/05 in SP. Het landschap ziet er nochtans heel geschikt uit, en er is sprake van een zichtbaar ruim voedselaanbod (siesels en andere grondknaagdieren). Het lijkt er dus op dat de verhalen van zware nestroof, in functie van valkerij, die de populaties van deze soort onderdrukken, wel eens een stevige grond van waarheid zouden kunnen hebben.
63. **Porseleinhoen ó *Porzana porzana***
Een roepend ex. te SOP op 17/05. Een roepend ex. te TK op 26/05.
64. **Waterhoen ó Common Moorhen ó *Gallinula chloropus***
Regelmatig in zeer klein aantal in geschikt biotoop, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan: SM, TO en TK.
65. **Meerkoet ó Common Coot ó *Fulica atra***

Regelmatig te zien in geschikt biotoop, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan: SM, TO en TK.

- 66. Jufferkraan ó Demoiselle Crane ó *Grus virgo***
Regelmatig te zien in zowel ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan ; meestal in paren, maar soms ook in groepen tot enkele tientallen. Een groep in KE op 16/05 viel een overvliegende Mongoolse Buizerd aan. In N-Kazachstan was de soort minder frequent dan in ZO-Kazachstan.
- 67. Oostelijke Kraagtrap ó Macqueens Bustard ó *Chlamydotis macqueenii***
Op 19/05 en 20/05 telkens een baltsend ex. in TA, te zien van op grote afstand.
- 68. Scholekster ó Oystercatcher ó *Haematops ostralegus***
Op 22/05 1 ex. bij de Ili-rivier. Op 27/05 enkele ex. in TK.
- 69. Ibissnavel ó Ibisbill ó *Ibidorhynchia struthersii***
Op 23/05 1 ex. aan het Big Almaty Lake in IA. Om verstoring te vermijden werd de vogel van op aanzienlijke afstand bekeken, door de telescoop.
- 70. Steltkluut ó Black-winged Stilt ó *Himantopus himantopus***
Regelmatig en in goede aantallen te zien in alle wetlands, zowel in NO-Kazachstan als in Z-Kazachstan: TA, TO, SM, TK.
- 71. Kluut ó Pied Avocet ó *Recurvirostra avosetta***
Dagelijks in kleine aantallen in TK.
- 72. Steppevorkstaartplevier ó Black-winged Pratincole ó *Glareola nordmanni***
Vrijwel dagelijks in kleine aantallen in TK; grootste aantallen op 27/05: kolonie van tientallen vogels.
- 73. Kleine Plevier ó Little Ringed Plover ó *Charadrius dubius***
Regelmatig in kleine aantallen te zien in alle geschikte biotopen, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan: KE, SM, TA, TO, TK. Zelfs kleine waterbronnen midden in TA waren voldoende om de soort aan te trekken.
- 74. Strandplevier ó Kentish Plover ó *Charadrius alexandrinus***
Regelmatig in kleine aantallen in TK.
- 75. Bontbekplevier ó Ringed Plover ó *Charadrius hiaticula***
Regelmatig te zien in TK.
- 76. Woestijplevier ó Greater Sand Plover ó *Charadrius leschenaultia***
Regelmatig te zien in TA.
- 77. Zilverplevier ó Grey Plover ó *Pluvialis squatarola***
Kleine aantallen in TK.
- 78. Steenloper ó Turnstone ó *Arenaria interpres***
Kleine aantallen in TK.
- 79. Kievit ó Northern Lapwing ó *Vanellus vanellus***
Regelmatig te zien in geschikte biotopen: SU, SM, TA, TO, TK.
- 80. Steppekievit ó Sociable Lapwing ó *Vanellus gregarius***
Eén van de stersoorten van de reis! Op 27/05 een paar van zeer dichtbij kunnen bewonderen in TK. Het vrouwtje was voorzien van kleurringen ikv wetenschappelijk onderzoek. De gids in TK pakte het goed aan, en toonde ons enkel dit ene koppel; we bezochten geen andere broedplaatsen dan die ene.
- 81. Breedbekstrandloper ó Broad-billed Sandpiper ó *Limicola falcinellus***
Op 28/05 1 ex. in een groep Kleine Strandlopers in TK.
- 82. Kleine Strandloper ó Little Stint ó *Calidris minuta***
Zeer algemeen in TK ó vele duizenden! Eén van de meest algemene soorten in dit steltloperparadijs.
- 83. Temminck's Strandloper ó Temminck's Stint ó *Calidris temminckii***
Dagelijks te zien in TA, m.n. aan kleine waterbronnen midden in de halfwoestijn, in groepjes tot ca. 10 ex. Op 27/05 ca. 20 ex. in zoetwatermoerasje in TK.
- 84. Krombekstrandloper ó Curlew Sandpiper ó *Calidris ferruginea***
Enkele ex. bij SM op 18/05. Algemeen in TK, wel niet in zeer grote aantallen.
- 85. Bonte Strandloper ó Dunlin ó *Calidris alpina***
Zeer algemeen in TK ó vele duizenden!
- 86. Kempphaan ó Ruff ó *Philomachus pugnax***

Klein aantal in TK.

87. **Watersnip ó Common Snipe ó *Gallinago gallinago***
2 ex. in natte weiden tussen Almaty en SU op 15/05, 1 ex. bij waterbron in TA op 21/05.
88. **Houtsnip ó Eurasian Woodcock ó *Scolopax rusticola***
1 baltsend ex. te RS op 23/05.
89. **Grutto ó Black-tailed Godwit ó *Limosa limosa***
Klein aantal in TK.
90. **Rosse Grutto ó Bar-tailed Godwit ó *Limosa lapponica***
2 ex. in TK op 27/05.
91. **Terekruiter ó Terek Sandpiper ó *Xenus cinereus***
2 ex. aan SM op 18/05. Vrij geregeld in kleine aantallen (tientallen ex.) in TK.
92. **Oeverloper ó Common Sandpiper ó *Actitis hypoleucos***
Frequent in kleine aantallen in geschikte biotopen, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan. In hoger gelegen gebieden (IA) ging het ogenschijnlijk om broedvogels (langs snelstromende rivieren), elders veeleer om doortrekkers.
93. **Groenpootruiter ó Common Greenshank ó *Tringa nebularia***
2 ex. langs de Ili-rivier op 22/05.
94. **Bosruiter ó Wood Sandpiper ó *Tringa glareola***
1 ex. bij SM op 18/05. 1 ex. in TK op 27/05.
95. **Poelruiter ó Marsh Sandpiper ó *Tringa stagnatilis***
Enkele ex. in TK.
96. **Tureluur ó Common Redshank ó *Tringa tetanus***
Klein aantal in geschikte biotopen, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan: KE, SM, TA, TK.
97. **Grauwe Franjepoot ó Red-necked Phalarope ó *Phalaropus lobatus***
Zeer algemeen in TK ó vele duizenden! Samen met Kleine Strandloper en Bonte Strandloper de meest algemene steltloper in TK.
98. **Dwergmeeuw ó Little Gull ó *Larus minutus***
1 ex. in TK op 27/05.
99. **Dunbekmeeuw ó Slender-billed Gull ó *Larus genei***
Lokaal vrij algemeen in TK.
100. **Stormmeeuw ó Common Gull ó *Larus canus***
Lokaal algemeen in TK.
101. **Kokmeeuw ó Black-headed Gull ó *Larus ridibundus***
Frequent te zien in geschikte biotopen, steeds in vrij kleine aantallen, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan. Meest algemeen in moerassen in de buurt van Astana (gezien vanuit busje).
102. **Reuzenzwartkopmeeuw ó Pallas's Gull ó *Larus ichtyaetus***
Lokaal algemeen in TK, o.m. kolonie van vele honderden paren bij dorpje Korgalzhyn op 28/05. Opmerkelijk dat de jongen in de kolonie in creches bij elkaar gedreven worden, bewaakt door een aantal adulten.
103. **Heuglin's Meeuw ó Heuglin's Gull ó *Larus heuglini***
Algemeen in TK. Niet allemaal zuivere vogels in TK, sommige vertonen kenmerken van van Pontische Meeuw.
104. **Pontische Meeuw ó Caspian Gull ó *Larus cachinnans***
Klein aantal vogel in ZO-Kazachstan: SM en TO. Zie opmerking bij Heuglin's Meeuw.
105. **Dwergstern ó Little Tern ó *Sterna albifrons***
Dagelijks in zeer klein aantal in TK.
106. **Lachstern ó Gull-billed Tern ó *Gelochidon nilotica***
1 ex. op 18/05 aan SM. Paar ex. in TO op 22/05. Algemeen in TK.
107. **Reuzenster ó Caspian tern ó *Sterna caspia***
Dagelijks in kleine aantallen te zien in TK.
108. **Zwarte Stern ó Black Tern ó *Chlidonias niger***
Kleine aantallen in TO op 20/05 en 22/05. Dagelijks in kleine aantallen in TK.
109. **Witvleugelstern ó White-winged Black Tern ó *Chlidonias leucopterus***

Klein aantal aan SM op 18/05. 4 ex. plots uit de lucht vallend bij waterbron en van zeer dichtbij te bewonderen in Qanshengel in TA op 19/05. Paar ex. in TO op 20/05. Dagelijks in kleine aantallen in TK. Algemeen in de natte gebieden net buiten Astana, terreinen die blijkbaar bouwklaar werden gemaakt i.f.v. de uitbreiding van de stad.

- 110. Visdief ó Common Tern ó *Sterna hirundo***
Te zien in alle geschikte biotopen: KE, SM, TO (algemeen) en TK (algemeen). Minstens 1 ex. in TK vertoonde kenmerken van de oostelijke ondersoort *longipennis*: donkerder grijze bovenzijde, grotendeels donkere snavel en donkerder onderdelen. Dergelijke vogels, met intermediaire kenmerken, worden beschreven als *minussensis*; eigenlijk worden deze vogels veeleer als een variëteit van *hirundo* beschouwd (mond. med. A Wassink).
- 111. Zwartbuikzandhoen ó Black-bellied Sandgrouse ó *Pterocles orientalis***
Algemeen in TA.
- 112. Witbuikzandhoen ó Pin-tailed Sandgrouse ó *Pterocles alchata***
2 ex. (koppel) bij waterbron in TA op 20/05.
- 113. Steppehoen ó Pallas's Sandgrouse ó *Syrrhaptes paradoxus***
Op 16/05 minstens 1 ex. meermaals opgestoten en door de hele groep goed gezien in SUP. Niet in zit gezien; Steppehoenen vliegen blijkbaar reeds op aanzienlijke afstand op (en kunnen zich uitstekend verbergen in hun ruwe halfwoestijnbiotoop).
- 114. Evermanns Duif ó Yellow-eyed Dove ó *Columba evermanni***
2 ex. te Z op 22/05.
- 115. Houtduif ó Wood Pigeon ó *Columba palumbus***
Af en toe in klein aantal in de lagere delen van IA.
- 116. Turkse Tortel ó Collared Dove ó *Streptopelia decaocto***
Frequent in klein aantal te zien in bewoonde gebieden van ZO-Kazachstan.
- 117. Zomertortel ó European Turtle Dove ó *Streptopelia turtur***
Regelmatig te zien in ZO-Kazachstan; gemengde groepjes met Oosterse Tortel in TA.
- 118. Oosterse Tortel ó Oriental Turtle Dove ó *Streptopelia orientalis***
Regelmatig te zien in bepaalde delen van ZO-Kazachstan (TA, TO, IA, RS); gemengde groepjes met Zomertortel in TA. Dagelijks in zeer klein aantal te zien in TK. Eigenlijk is deze soort overigens vrij makkelijk te onderscheiden van Zomertortel, alleen al op basis van grootte (duidelijk groter dan Zomertortel, vooral in vlucht; lijkt eerder op een kleine Houtduif dan op een Zomertortel) en kleur (duidelijk donkerder van kleur dan Zomertortel).
- 119. Palmertortel ó Laughing Dove ó *Streptopelia senegalensis***
Regelmatig te zien in bewoonde gebieden in ZO-Kazachstan.
- 120. Koekoek ó Common Cuckoo ó *Cuculus canorus***
Zeer algemeen in ZO-Kazachstan! Zelf tot op ca. 4000 meter hoogte waargenomen bij KS op 25/05, op besneeuwde rotsen zonder vegetatie.
- 121. Gestreepte Dwergooruil ó Pallid Scops Owl ó *Otus brucei***
Een rustende vogel overdag in Z op 22/05, op indrukwekkende wijze gevonden door Jan!
- 122. Dwergooruil ó European Scops Owl ó *Otus scops***
Algemeen te horen overal waar bomen staan in ZO-Kazachstan, zelfs tot vrij hoog in de naaldbossen van IA. Eén rustende vogel overdag bij het Tau-Samal-hotel in IA op 17/05.
- 123. Nachtzwaluw ó European Nightjar ó *Caprimulgus europaeus***
Auditief bij slaappleaats in SP op 15/05. Roestend exemplaar op klaarlichte dag op de SOP op 17/05. Meermaals rondvliegend in de schemering bij het yurtenkamp in TA.
- 124. Gierzwaluw ó Common Swift ó *Apus apus***
Kleine aantallen in ZO-Kazachstan. Vogels onvoldoende in detail kunnen bekijken; zou hier ondersoort *pekinesis* moeten zijn.
- 125. IJsvogel ó Common Kingfisher ó *Alcedo atthis***
1 ex. in KE op 16/05. 1 ex. bij Aydarli in TA op 21/05.
- 126. Groene Bijeneter ó Blue-checked Bee-eater ó *Merops persicus***
6-tal ex. in vlucht bij het yurtenkamp in TA op 18/05. 1 ex. gezien vanuit het busje op 21/05. Prachtige waarneming van min. 7 ex. bij een kleine broedkolonie bij het dorpje Bereke op 22/05.
- 127. Bijeneter ó European Bee-eater ó *Merops apiaster***

Vrij algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan. In TK waargenomen op 28/05 en 29/05.

- 128. Scharrelaar ó European Roller ó *Coracias garrulous***
Algemeen in ZO-Kazachstan. In TK 1 ex. op 26/05.
- 129. Hop ó Eurasian Hoopoe ó *Upupa epops***
Algemeen in ZO-Kazachstan.
- 130. Witvleugelspecht ó White-winged Woodpecker ó *Dendrocopus leucopterus***
1 ex. te Z op 22/05.
- 131. Kalanderleeuwerik ó Calandra Lark ó *Melanocorypha calandra***
Algemeen in TA.
- 132. Bergkalanderleeuwerik ó Bimaculated Lark ó *Melanocorypha bimaculata***
Vrij algemeen in TA.
- 133. Witvleugelleeuwerik ó White-winged Lark ó *Melanocorypha leucoptera***
Frequent te zien in N-Kazachstan, maar heel wat minder algemeen dan Zwarte Leeuwerik.
- 134. Zwarte Leeuwerik ó Black Lark ó *Melanocorypha yeltoniensis***
Zeer algemeen in N-Kazachstan. De mannetjes behoren tot de meest opvallende vogels in het landschap van N-Kazachstan.
- 135. Kortteenleeuwerik ó Greater Short-toed Lark ó *Calandrella brachydactyla***
Algemeen tot zeer algemeen in ZO-Kazachstan; met name in TA was de soort alomtpresent!
- 136. Kleine Kortteenleeuwerik ó Lesser Short-toed Lark ó *Calandrella rufescens***
Dagelijks waargenomen in TA. Niet evident om deze soort er uit te halen tussen de enorme horden Kortteenleeuweriken in ZO-Kazachstan; niet al die leeuweriken laten zich steeds goed genoeg bekijken om definitief uitsluitel te geven. De roep, duidelijk gelijkaardig aan de roep van Oeverzwaluw (terwijl die van Kortteenleeuwerik eerder doet denken aan de roep van Husizwaluw), is een goed kenmerk, zij het dat de leeuwerikjes in TA tahirke roepjes hebben. Opmerkelijk overigens dat de Centraal-Aziatische Kleine Kortteenleeuweriken (ondersoort *heinei*) er duidelijk anders uitzien dan wat Europese vogelgidsen ons voorspiegelen in verband met de ondersoorten in de West-Palearctis; met name de snavel van de Centraal-Aziatische vogels doen niet denken aan het korte stompe bekje dat als typisch wordt beschouwd voor Europese Kleine Korttenen.
- 137. Kuifleeuwerik ó Crested Lark ó *Galerida cristata***
Af en toe waargenomen in ZO-Kazachstan, maar eigenlijk niect echt algemeen te noemen, zeker in vergelijking met andere leeuwerikensoorten. In TK waargenomen op 26/05.
- 138. Veldleeuwerik ó Eurasian Skylark ó *Alauda arvensis***
Algemeen in de hoger gelegen open weide- en landbouwgebieden van IA en omgeving in ZO-Kazachstan. Algemeen in TK.
- 139. Strandleeuwerik ó Horned Lark ó *Eremophila alpestris***
Vrij algemeen in de halfwoestijnen van ZO-Kazachstan.
- 140. Oeverzwaluw ó Sand Martin ó *Riparia riparia***
Algemeen. O.m. omvangrijke kolonie in zandbank in dorp bij rivier in TK.
- 141. Boerenzwaluw ó Barn Swallow ó *Hirundo rustica***
Zeer algemeen.
- 142. Huiszwaluw ó House Martin ó *Delichon urbica***
Vrij algemeen in ZO-Kazachstan. In TK enkel waargenomen op 26/05 (amper nestmogelijkheden in de open steppegebieden van het noorden).
- 143. Roodstuitzwaluw ó Red-rumped Swallow ó *Hirundo daurica***
- 144. Grote Pieper ó Richardø Pipit ó *Anthus richardi***
Twee zingende ex. in een weidegebied tussen Almaty en Kokpek op 15/05, bij het plaatsje Teskensuu. Een zeldzame broedvogel in dit deel van Kazachstan.
- 145. Duinpieper ó Twany Pipit ó *Anthus campestris***
Algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan. In TK waargenomen op 28/05.
- 146. Boompieper ó Tree Pipit ó *Anthus trivialis***
Regelmatig in zeer klein aantal waargenomen in ZO-Kazachstan, meestal overvliegende trekkers. In de meer lager gelegen bergweiden van IA vrij algemeen.
- 147. Waterpieper ó Water Pipit ó *Anthus spinoletta***

Vrij algemeen in de hoger gelegen Alpiene bergweiden van IA, ondersoort *blakistoni*.

- 148. Gele Kwikstaart ó Yellow Wagtail ó *Motacilla flava***
Algemeen in heel Kazachstan, maar daarmee is natuurlijk niet alles gezegd, gelet op de interessante toestanden met ondersoorten.
In ZO-Kazachstan is *feldegg* de lokaal broedende ondersoort; minstens in het TO-gebied ging het om exemplaren van de *melanogrisea*-vorm van *feldegg* (beetje wit tussen zwarte kopkap en gele keel). De vogels komen hier voor op vrijwel elke plaats waar enige vegetatie rond water voorkomt (dus niet in halfwoestijn edm.), vaak in kleine losse kolonies. Bijvoorbeeld algemeen in TO. De vrouwtjes van deze ondersoort zijn overigens zeer variabel, meer dan dat bij andere ondersoorten het geval is, en dat kon duidelijk worden waargenomen in bepaalde kolonieties in TO. In TO leek een vrouwtje Citroenkwikstaart tot zo'n kolonie *feldegg*-kwikken te horen, zonder een spoor van een mannetje Citroenkwik, ondanks nauwkeurige observatie. Hoewel hybridisatie tussen *feldegg*-Gele Kwik en Citroenkwik reeds is vastgesteld, waren er geen echt concrete aanwijzingen dat dit hier het geval was, maar het was wel goed mogelijk.
In N-Kazachstan (TK) is *beema* de lokaal broedende (en zeer algemene) ondersoort. De vogels hebben een voorkeur voor natte percelen, en broeden o.m. in rietvelden.
Trekkingen van de ondersoort *thunbergi* (alle mannetjes) werden genoteerd in TA op 21/05 en in TK op 27/05.
- 149. Grote Gele Kwikstaart ó Grey Wagtail ó *Motacilla cinerea***
Algemeen (maar nooit in grote aantallen) in ZO-Kazachstan: trekkers in gebieden zoals TA en broeders in hoger gelegen gebieden met stromend water zoals IA.
- 150. Witte Kwikstaart ó White Wagtail ó *Motacilla alba***
Waargenomen op 20/05 aan SM en op 21/05 en 22/05 in TA. Vogels van de ondersoort *alba*, gelet op plaats en tijdstip vrijwel zeker doortrekkers.
- 151. Maskerkwikstaart ó Masked Wagtail ó *Motacilla personata***
Algemeen in ZO-Kazachstan, in vrijwel alle biotopen, zo lang er maar (soms heel weinig) water aanwezig is.
- 152. Waterspreeuw ó White-throated Dipper ó *Cinclus cinclus***
Meermaals waargenomen in IA. Ondersoort *leucogaster*, met wit doorlopend over gans het onderlichaam, tot aan de poten, en een bruinere kop en bovenzijde dan de Europese ondersoorten.
- 153. Zwarte Waterspreeuw ó Brown Dipper ó *Cinclus pallasii***
Paar maal waargenomen in IA, waaronder dult met twee uitgevlogen juveniele in IA op 23/05 en op 25/05.
- 154. Bruine Heggenmus ó Brown Accentor ó *Prunella fulvescens***
1 ex. bij het KS op 25/05.
- 155. Zwartkeelheggenmus ó Black-throated Accentor ó *Prunella atrogularis***
Vrij algemeen maar moeilijk goed te zien te krijgen, in hoger gelegen delen van IA, m.n. bij CS.
- 156. Altaiheggenmus ó Altai Accentor ó *Prunella himalayana***
1 ex. bij het KS op 25/05.
- 157. Rosse Waaiersstaart ó Rufous Scrub Robin ó *Cercotrichas galactotes***
1 ex. in de vallei van de Ili-rivier op 22/05.
- 158. Nachtegaal ó Common Nightingale ó *Luscinia megarhynchos***
Vrij algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan, ook in dorpen.
- 159. Blauwborst ó Bluethroat ó *Luscinia svecica***
Ondersoort *pallidogularis* (met rode ster). 1 ex. op lokatie van Grote Piepers op 15/05. 1 ex. op 20/05 in TO. Op drie van de vier dagen waarnemingen in TK (zeer klein aantal).
- 160. Eversmann's Roodstaart ó Eversmann's Redstart ó *Phoenicurus erythronotus***
Dagelijks waargenomen nabij RS (23, 24 en 25/05).
- 161. Blauwkoproodstaart ó Blue-capped Redstart ó *Phoenicurus coeruleocephalus***
1 mannetje in IA op weg naar RS op 23/05.
- 162. Zwarte Roodstaart ó Black Redstart ó *Phoenicurus ochruros***
Ondersoort *phoenicuroides*. 1 mannetje te Aydarli op 21/05. 1 ex. bij RS op 25/05.
- 163. Gekraagde Roodstaart ó Common Redstart ó *Phoenicurus phoenicurus***

Waargenomen op drie van de vier dagen in TA en op twee van de vier dagen in TK (doortrekkers, gelet op biotoop van waarnemingen: resp. halfwoestijn en steppe).

- 164. Güldenstadt's Redstart ó Güldenstadt's Roodstaart ó *Phoenicurus erythrogaster***
1 vrouwtje bij CS op 25/05. Ondanks uitgebreid zoeken het mannetje niet gevonden.
- 165. Aziatische Roodborsttapuit ó Siberian Stonechat ó *Saxicola maura***
Ondersoort *maura*. Vrij algemeen in kleine aantallen in ZO-Kazachstan. Paar waarnemingen in TK.
- 166. Isabeltapuit ó Isabelline Wheatear ó *Oenanthe isabellina***
Zeer algemeen in ZO-Kazachstan ó één van de meest opvallende soorten in dit deel van het land. De zang bevat talrijke en soms indrukwekkende imitaties, zoals onder meer Kwartel, een blatende geit en een balkende ezel! Duidelijk minder algemeen in TK in het noorden.
- 167. Tapuit ó Northern Wheatear ó *Oenanthe oenanthe***
Slechts één waarneming in ZO-Kazachstan: mannetje in KE op 16/05. Waargenomen in IA op 25/05. Dagelijks waargenomen in N-Kazachstan.
- 168. Bonte Tapuit ó Pied Wheatear ó *Oenanthe pleschanka***
Vrijwel dagelijks waargenomen in ZO-Kazachstan.
- 169. Woestijntapuit ó Desert Wheatear ó *Oenanthe deserti***
Meerdere ex. in SUP op 16/05. Waargenomen in TA op 19 en 20/05.
- 170. Blauwe Fluitlijster ó Blue Whistling Thrush ó *Myophonus caeruleus***
Waargenomen in IA op 14/05 en op 23, 24 en 25/05.
- 171. Merel ó Common Blackbird ó *Turdus merula***
Af en toe waargenomen in bewoonde gebieden in ZO-Kazachstan en in lagere delen van IA. Het ging om de ondersoort *intermedius*, duidelijk forser en groter dan West-Europese Merels.
- 172. Grote Lijster ó Mistle Thrush ó *Turdus viscivorus***
Af en toe waargenomen in lagere delen van IA (afwisseling bossen en weiden op bergflanken).
- 173. Cetti's Warbler ó Cetti's Warbler ó *Cettia cetti***
1 ex. zingend op de plek van de Grote Piepers op 15/05. 1 ex. in het riviervalleitje in TK op 28/05.
- 174. Sprinkhaanzanger ó Grasshopper Warbler ó *Locustella naevia***
Algemeen in de lager gelegen delen van IA (hooiweiden).
- 175. Snor ó Savi's Warbler ó *Locustella luscinioides***
Meerdere zangposten in TO op 20/05. Zeer algemeen in TK.
- 176. Veldrietzanger ó Paddyfield Warbler ó *Acrocephalus agricola***
Trekker op 17/05 op stopplaats tussen SUP en SOP. Enkele zangposten in TO op 19/05. Algemeen in TK.
- 177. Struikrietzanger ó Blyth's Warbler ó *Acrocephalus dumetorum***
Regelmatig waargenomen. Zeer algemeen in schaarse plekjes met struiken en bomen in TA, o.m. in Wish Tree (doortrekkers). De soort werd ook zingend gehoord in potentieel broedbiotoop (struikhabitat), bvb. in IA, maar zou hier niet voorkomen als broedvogel volgens de literatuur. Enige waarneming in TK was riviervallei op 28/05 (zangpost).
- 178. Kleine Karekiet ó Reed Warbler ó *Acrocephalus scirpaceus***
1 ex. op stopplaats tussen SUP en SOP op 17/05. Min. 1 ex. in Wish Tree in TA op 18/05.
- 179. Zwartkoprietzanger ó Moustached Warbler ó *Acrocephalus melanopogon***
1 ex. kortstondig gehoord in TK op 29/05.
- 180. Kleine Spotvogel ó Booted Warbler ó *Hippolais caligata***
2 trekkers in SOP op 17/05. Dagelijks in TA. Waarnemingen in TK op 27 en 28/05.
- 181. Sykes's Spotvogel ó Sykes's Warbler ó *Hippolais rama***
Vrij regelmatig waarnemingen in geschikt biotoop in SUP en TO. Op basis van biotoop en zang alleen al vrij eenvoudig van Kleine Spotvogel te onderscheiden. Kleine Spotvogel heeft als broedbiotoop de zeer lage struiken en struikjes, terwijl Sykes's hogere struiken en kleine boompjes als biotoop heeft. Sykes's is ook de soort van de twee die voorkomt in de struiken langs de rand van de plassen in TO.
- 182. Grote Karekiet ó Great Reed Warbler ó *Acrocephalus arundinaceus***

Meerdere ex. op de plek van de Grote Piepers op 15/05. Waarneming in TO op 20/05. Af en toe te horen in TK.

- 183. Woestijngrasmus ó Desert Warbler ó *Sylvia nana***
Waargenomen in SUP op 15 en 16/05. Moeilijke soort om goed te zien te krijgen; de vogels kunnen zich uitstekend verstoppen in de struikjes in hun broedbiotoop. Met enig geduld laten ze zich echter wel mooi zien. Best wel opletten om niet alle kleine zangertjes die in het biotoop van de soort wegschieten van het ene struikje naar het andere als Woestijngrasmussen te beschouwen, want dat gedrag is even zeer typisch voor Braamsluiers in hetzelfde biotoop.
- 184. Sperwergrasmus ó Barred Warbler ó *Sylvia nisoria***
Paar waarnemingen in ZO-Kazachstan, o.m. mannetje dat zich heel mooi liet zien in Aydarli in TA op 18/05. Een territoriaal exemplaar in het rivierdal in TK op 28/05.
- 185. Braamsluiper ó Lesser Whitethroat ó *Sylvia curruca***
Zowel ondersoorten *halimodendri* en *minula* werden waargenomen in ZO-Kazachstan, maar niet steeds elk exemplaar kon op ondersoort worden gebracht. *Minula* is de ondersoort van het halfwoestijnbiotoop (zeer lage struikjes in dor biotoop).
- 186. Grasmus ó Common Whitethroat ó *Sylvia communis***
Regelmatig waargenomen in ZO-Kazachstan, o.m. trekkers in TA. Goed bekeken vogels in ZO behoorden tot de ondersoort *rubicola*, duidelijk grijze op de bovendelen dan de Europese ondersoort *communis*. Waarneming van zingend ex. in rivierdal in TK op 28/05.
- 187. Grauwe Fitis ó Greenish Warbler ó *Phylloscopus trochiloides***
Regelmatig te zien en te horen in ZO-Kazachstan; broedvogels in geschikt biotoop, doortrekkers elders (zoals in TA). 1 zingend ex. in dorp Korganzhyn in TK op 26/05.
- 188. Bladkoning ó Yellow-browed Warbler ó *Phylloscopus inornatus***
Enkele doortrekkers waargenomen in TA op 18/05 (Wish Tree) en 19/05. Niet evident om in het voorjaar te onderscheiden van Humesø Bladkoning; de kleedkenmerken in Europese vogelgidsen zijn met name gericht op vogels in najaarskleed, maar in voorjaar kan Humesø Bladkoning veel geelgroen in het kleed vertonen. Roep is uitstekend kenmerk.
- 189. Humesø Bladkoning ó Humesø Warbler ó *Phylloscopus humei***
Meest algemene *Phylloscopus* in ZO-Kazachstan. Soms zeer algemeen, zowel in broedgebieden zoals IA als op plaatsen met veel doortrekkers (Wish Tree in TA op 18/05 en op verschillende data in Qanshengel).
- 190. Fitis ó Willow Warbler ó *Phylloscopus trochilus***
1 ex. in Qanshengel in TA op 20/05. 1 ex. in TK op 27/05.
- 191. Goudhaan ó Goldcrest ó *Regulus regulus***
Meerdere waarnemingen in hoger gelegen naaldbossen in IA op 24 en 25/05.
- 192. Struikhaan ó White-browed Tit-Warbler ó *Leptopoeile sophiae***
Waargenomen op de jeneverbeshellingen nabij RS in IA op 24 en 25/05. Moeilijke soort om te zien te krijgen: kleine beestjes die voorkomen op grote en moeilijk te bewandelen hellingen!
- 193. Grauwe Vliegenvanger ó Spotted Flycatcher ó *Muscicapa striata***
Algemeen op doortrek in TA. Meerdere doortrekkers in TK.
- 194. Baardmannetje ó Bearded Reedling ó *Panurus biarmicus***
Auditief in TO op 20/05. Dagelijks waargenomen in TK.
- 195. Staartmees ó Long-tailed Tit ó *Aegithalos caudatus***
Groepje bij de jachthutten langs de Charyn-rivier in SUP op 16/05.
- 196. Azuurmees ó Azure Tit ó *Cyanistes cyanus***
Algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan; meest algemeen mezensoort samen met Koolmees.
- 197. Turkestaanse Mees ó Turkestan Tit ó *Parus bokharensis***
Waargenomen in TO op 20/05 en in Z op 22/05.
- 198. Koolmees ó Great Tit ó *Parus major***
Algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan.
- 199. Zwarte Mees ó Coal Tit ó *Parus ater***

- Vrij algemeen in geschikt biotoop in IA in ZO-Kazachstan.
- 200. Songarmees ó Songar Tit ó *Poecile songara***
Min. 2 ex. in IA op 25/05.
- 201. Taigaboomkruiper ó Eurasian Treecreeper ó *Certhia familiaris***
Min. 2 ex. in IA op 25/05.
- 202. Zwartkopbuidelmees ó Black-headed Penduline Tit ó *Remiz macronyx***
Min. 1 ex. gezien en gehoord in TO op 20/05. Roep klinkt ijler en langgerechter dan die van Witkapbuidelmees en van Buidelmees.
- 203. Witkapbuidelmees ó White-crowned Penduline Tit ó *Remiz coronatus***
Meerdere waarnemingen in ZO-Kazachstan: IA, bij jachthutten langs Charyn-rivier in SUP en op stopplaats tussen SUP en SOP. Heeft droger habitat dan Buidelmees, maar roep klinkt gelijkaardig als de laatste soort.
- 204. Wielewaal ó Golden Oriole ó *Oriolus oriolus***
Waarnemingen in ZO-Kazachstan op 15/05 (stopplaats in dorpje tussen Almaty en KO), op 17/05 (SOP) en 22/05 (TO). Bij auditieve waarnemingen ondersoort niet kunnen bepalen, maar de vogel die we op 17/05 zagen in een dorpje in SOP behoorde in elk geval tot de ondersoort *kundoo*. Auditieve waarneming in dorp Korgalzhyn in TK op 26/05; op deze locatie zou het ondersoort *oriolus* moeten zijn.
- 205. Turkestaanse Klauwier ó Turkestan Shrike ó *Lanius phoenicuroides***
De meest algemene klauwier van Kazachstan. Zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan regelmatig te zien. Opvallend was het voorkomen van vogels van de *karelini*-vorm in het schrale woestijngebied ten N van de Ili-riviervallei, in de ruime omgeving van het dorpje Bereke, op 22/05. Op 19/05 in TA een hybride mannetjesklauwier met kenmerken van zowel Grauwe Klauwier als Turkestaanse Klauwier (vogel werd gefotografeerd).
- 206. Grauwe Klauwier ó Red-backed Shrike ó *Lanius collurio***
Trekken in TA op 18 en 19/05, en in de Ili-riviervallei op 22/05. Op 26 en 27/05 waarnemingen in TK. Op 19/05 in TA een hybride mannetjesklauwier met kenmerken van zowel Grauwe Klauwier als Turkestaanse Klauwier (vogel werd gefotografeerd).
- 207. Langstaartklauwier ó Long-tailed Shrike ó *Lanius schach***
Regelmatig te zien in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan (vooral dorpjes, maar ook in de buitenwijken van Almaty).
- 208. Kleine Klapekster ó Lesser Grey Shrike ó *Lanius minor***
Vrij algemeen in ZO-Kazachstan.
- 209. Steppeklapekster ó Steppe Grey Shrike ó *Lanius pallidirostris***
1 ex. in SUP op 15/05. Exemplaren in TO op 20 en 22/05.
- 210. Ekster ó Eurasian Magpie ó *Pica pica***
Algemeen.
- 211. Alpenkauw ó Alpine Chough ó *Pyrrhocorax graculus***
Meerdere ex. op ca. 4000m bij KS op 25/05.
- 212. Alpenkraai ó Red-billed Chough ó *Pyrrhocorax pyrrhocorax***
Dagelijks waargenomen bij RS in IA.
- 213. Kauw ó Western Jackdaw ó *Corvus monedula***
Algemeen, zelf in dorpjes in de halfwoestijn, zoals Aydarli.
- 214. Roek ó Rook ó *Corvus frugilegus***
Algemeen, zelf in dorpjes in de halfwoestijn, zoals Aydarli.
- 215. Zwarte Kraai -Carrion Crow ó *Corvus corone***
Algemeen in ZO-Kazachstan.
- 216. Bonte Kraai ó Hooded Crow ó *Corvus comix***
Algemeen in N-Kazachstan.
- 217. Bruinnekraai ó Brown-necked Raven ó *Corvus ruficollis***
Enkele waarnemingen in TO.
- 218. Raaf ó Common Raven ó *Corvus corax***
Af en toe waarnemingen in IA.
- 219. Spreeuw ó Common Starling ó *Sturnus vulgaris***

Ondersoort *porphyronotus*: vrij algemeen in ZO Kazachstan. Deze ondersoort is zwarter dan de ondersoort *vulgaris* in West-Europa, met geen of amper een spoor van enige lichte vlekking op boven- of onderdelen. Heeft veel weg van een Zwarte Spreeuw *Sturnus unicolor*, maar dan met duidelijke metaalglans op veren in zonlicht (groenig op kop, lichaam en dekveren; paars op mantel).

Ondersoort *poltaratskyi*: vrij algemeen in N-Kazachstan. Deze ondersoort vertoont wel enige lichte vlekking op de boven- en de onderdelen i.t.t. *porphyronotus*, en lijkt dus meer op de ondersoort *vulgaris*.

220. Roze Spreeuw ó Rose-coloured Starling ó *Sturnus roseus*

Lokaal algemeen tot zeer algemeen in ZO-Kazachstan. Memorabele aantallen: voortdurend langstreckende groepen, in totaal enkele duizenden vogels op een ca. een uur tijd in KO op 15/05, een foeragerende groep van ruim 10.000 ex. tussen SUP en SOP op 17/05, en ó vooral deze was memorabel ó een broedkolonie van naar schatting 50.000-100.000 ex. op binnenzijde van de stuwdam aan SM op 18/05! Op de laatste plaats vlogen de vogels als muggenzwermen door elkaar; de rotsblokken aan de binnenzijde van de dam waren werkelijk bedekt met een tapijt van Roze Spreeuwen, één van de hoogtepunten van de reis! Opmerkelijk was een exemplaar op ca. 3000 m hoogte bij het RS in IA. Enkele ex. in TK op 26/05.

221. Treurmaina ó Common Mynah ó *Acridotheres tristis*

Algemeen in ZO-Kazachstan, zowat overal waar (zelfs maar een beetje) bebouwing staat.

222. Saxaulmus ó Saxaul Sparrow ó *Passer ammodendri*

Op 22/05 enkele ex. langs de weg in TO, enkele ex. bij het moslimkerkhof in de buurt van Z en ook enkele vogels in het Turangabos bij Z zelf.

223. Huismus ó House Sparrow ó *Passer domesticus*

Ondersoort *domesticus*: algemeen in de buurt van bebouwing.

Ondersoort *bactrianus*: algemeen, ook ver van bebouwing.

224. Spaanse Mus ó Spanish Sparrow ó *Passer hispaniolensis*

Af en toe waarnemingen in ZO-Kazachstan: SOP, SM, TA en TO. Eigenlijk niet zo erg precies op deze soort gelet.

225. Ringmus ó Eurasian Tree Sparrow ó *Passer montanus*

Vrij algemeen, zowel in ZO-Kazachstan als in N-Kazachstan.

226. Rotsmus ó Rock Sparrow ó *Petronia petronia*

Regelmatig waarneming in SUP en KE.

227. Roodvoorhoofdkanarie ó Red-fronted Serin ó *Serinus pusillus*

Groepje van min. 4 ex. met Putter bij RS op 24/05.

228. Groenling ó European Greenfinch ó *Carduelis chloris*

Ondersoort *turkestanicus*. Regelmatig in bepaalde delen van ZO-Kazachstan: SUP, KE, SOP.

229. Putter ó European Goldfinch ó *Carduelis carduelis*

Ondersoort *paropanisi*; dit is één van de ondersoorten die gaan onder de naam -Grijskopputter. Vrij algemeen in ZO-Kazachstan, van laaggelegen gebieden tot ca. 3000 m hoogte in IA.

230. Kneu ó Common Linnet ó *Carduelis cannabina*

Ondersoort *bella*; iets helderder gekleurd dan West-Europese vogels. Regelmatig te zien in bepaalde delen van ZO-Kazachstan: IA, KE, SUP.

231. Frater ó Twite ó *Carduelis flavirostris*

Ondersoort *kirghizorum*; uiterlijk meer aan Frater en Kneu herinnerend dan West-Europese ondersoort. Min. 3 ex. in TK op 28/05.

232. Hodgonsø Bergvink ó Plain Mountain Finch ó *Leucosticte nemoricola*

Vrij algemeen in hoger gelegen delen (>3000m) van IA.

233. Aziatische Rode Woestijnvink ó Asian Crimson-winged Finch ó *Rhodopechys sanguineus*

2 ex. bij waterbronnetje in SUP op 15/05.

234. Vale Woestijnvink ó Desert Finch ó *Rhodospiza obsoleta*

Vrij algemeen in ZO-Kazachstan, m.n. in TA.

235. Mongoolse Woestijnvink ó Mongolian Finch ó *Bucanetes mongolicus*

Min. 10 ex. in SUP op 15/05.

- 236. Roodmus ó Common Rosefinch ó *Carpodacus erythrinus***
Algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan, m.n. in lagere delen van IA. Trekkers in TA.
- 237. Mantelroodmus ó Red-mantled Rosefinch ó *Carpodacus rhodachlamys***
Dagelijks te zien in de omgeving van RS in IA op 23, 24 en 25/05.
- 238. Spiegeldikbek ó White-winged Grosbeak ó *Mycerobas carnipes***
Vrij algemeen in geschikt biotoop in omgeving van RS in IA op 23, 24 en 25/05. Met geduld kwamen de vogels tot op amper 2 m afstand foerageren.
- 239. Witkappors ó White-capped Bunting ó *Emberiza stewarti***
2 ex. (paar) in KO op 15/05.
- 240. Griuze Gors ó Rock Bunting ó *Emberiza cia***
Meerdere ex. in IA op 14/05.
- 241. Weidegors -Meadow Bunting ó *Emberiza cioides***
Min. 3 ex. (2 zangposten) in IA op 14/05.
- 242. Steenortolaan ó Grey-necked Bunting ó *Emberiza buchanani***
Vrij algemeen in geschikt biotoop in ZO-Kazachstan: SUP, KE.
- 243. Rietgors ó Common Reed Bunting ó *Emberiza schoeniclus***
Ondersoort *pyrrhuloides*, met opvallend dikke Goudvink-achtige bek: meerdere waarnemingen in TO op 20/05.
Ondersoort incognita: vrij algemeen in TK.
- 244. Bruinkopgors ó Red-headed Bunting ó *Emberiza bruniceps***
Algemeen in ZO-Kazachstan.
- 245. Grauwe Gors ó Corn Bunting ó *Emberiza calandra***
Vrij algemeen in ZO-Kazachstan.

4. Overzicht waargenomen soorten zoogdieren

We deden en passant ook enkele waarnemingen van zoogdieren.

- 1. Vos - *Vulpes vulpes***
1 ex. in de TA en 1 ex. in TK
- 2. Wolf? - *Canis lupus***
2 dode 'wolfachtigen' aangetroffen nabij het dorpje aan het Yurt kamp
- 3. Sneeuwluipaard - *Uncia uncia***
1 vel (jachttrofee) aan de wasdraad in het dorpje nabij het Yurt kamp!
- 4. Hermelijn - *Mustella erminea***
Verschillende exemplaren (minimum 3) nabij RS.
- 5. Das - *Meles meles***
Zowel bij KO als in TK verschillende sporen ontdekt.
- 6. Vleermuis sp.**
Rondvliegend boven het Yurt kamp in TA.
- 7. Griuze marmot - *Marmota baibakina***
Verschillende bij RS.
- 8. Turkestaanse Rode Pika - *Ochotona Rutila***
Dagelijks bij RS.
- 9. Large toothed souslik - *Spermophilus fulvus***
Erg algemeen in de steppes.
- 10. Little souslik - *Spermophilus pygmaeus***
Eénmaal in TO.
- 11. Gerbil Sp - *Rhombomys Sp***
Enkele malen in het yurtkamp in TA.

5. Overzicht waargenomen soorten reptielen en amfibieën

Enkele deelnemers aan de reden waren erg geïnteresseerd in de reptielen en amfibieën van dit deel van de wereld, en deden hun best om zoveel mogelijk soorten op te sporen.

Amfibieën

1. **Groene kikker** - *Rana ridibunda*
Enkele malen bij open water (oa in de jagerslodge Charyn regio).
2. **Gewone pad** - *Bufo bufo*
Met opmerkelijke roep in SOP (nabij de fotogenieke Nachtzwaluw).
3. **Rugstreppad** - *Epidalea calamita*
In de nabijheid van veedrinkpoelen nabij het yurtkamp in TA.
4. **Groene Pad** - *Pseudepidalea viridis*
Eén ex. in TK.

Reptielen

1. **Ringslang** - *Natrix natrix*
1 ex aan water in SOP en meerdere ex. in TO.
2. **Steppeslang** - *Elaphe dione*
1 ex bij KO, 1 ex in de Charyn regio (sloot aan da afgebrand veld) en 1 ex in SOP.
3. **Kousebandslang** - *Psammophis liniolatus*
1 maal doodgereden in TO en 1 maal nabij Z.
4. **Steppe adder** - *Vipera renardi*
1 maal nabij het rioolcomplex van Almaty, verschillende malen in het merengebied nabij TK.
5. **Haley's pit viper** - *Gloydius halys*
1 maal onderweg in de Charyn regio en 1 maal nabij het yurtkamp in TA.
6. **Tatar zandboa** - *Erix tataricus*
Drie maal nabij het yurtkamp in TA.
7. **Caspian even-fingered gecko** - *Alsophilax pipiens*
1 ex onder een steen nabij drinkpoel Soghety plains.
8. **Steppe agame** - *Trapelus sanguinolentus*
Vrij algemeen in de steppes.
9. **Sunwatcher toad agame** - *Phrynocephalus helioscopus*
Waargenomen in SOP.
10. **Toad agama** - *Phrynocephalus guttatus*
Waargenomen in SOP.
11. **Piebalt toad agama** - *Phrynocephalus versicolor*
Waargenomen in SOP.
12. **Rapid racerunner** - *Eremias velox*
Waargenomen in SOP.
13. **Centraal asiatische landschildpad** - *Agrionemys horsfieldii*
Verschillende in TA en TO.

6. Algemene indrukken

Kazachstan is zonder meer een fantastisch land voor vogels! Het bijzondere van het land op vlak van vogels is het gevolg van de ligging van het land, centraal in de Euraziatische landmassa. Daardoor komen er zowel soorten voor die typisch zijn voor de West-Palearctis als voor de Oost-Palearctis; de invloed van het Tien Shan-gebergte, als uitloper van de Himalaya, zorgt voor een touch of South Asia. Een absolute aanrader.